

# RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1883.            Andra Kammaren.            N:o 38.

Måndagen den 7 Maj.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 30 nästlidne April, äfvensom protokollsutdrag rörande de i Kammarens sammanträden den 5 innevarande månad fattade beslut.

§ 2.

Herr *P. Näsman* anmäldes vara af sjukdom förhindrad att denna dag deltaga i Kammarens förhandlingar.

§ 3.

Föredrogs och hänvisades till Stats-Utskottet Kongl. Maj:ts på Kammarens bord hvilande proposition till Riksdagen angående fri dispositionsrätt öfver svenska statens fastighet i Paris.

Efter föredragning dernäst af Kongl. Maj:ts proposition angående de Kongl. teatrarne, anförde

Herr *J. Anderson* i Tenhult: Jag har vid flera föregående tillfällen uttalat såsom min åsigt att jag icke kan vara med om att bevilja anslag af statens medel till några teatrar underhåll, och dessa af mig uttalade åsichter hyser jag fortfarande. Jag har i fråga om de Kongl. teatrarne så väl som angående teatrar i allmänhet hvarken uttalat mig berömmande eller lastat desamma, utan jag har sagt och vidhåller fortfarande, att de äro teatrar och böra såsom sådana betraktas, samt att det således bör vara ett ortintresse eller intresse hos de personer, som bo i den ort der teatrar äro förlagda, att bestå deras underhåll.

Af den Kongl. proposition, som här föreligger och som antagligen vid detta tillfälle kommer att remitteras till vederbörande Utskott, finner jag kostnaden för nästkommande spelår ganska högt tilltagen. Efter den uppfattning, som jag erhållit af det Kongl. förslaget, så har deri äskats, förutom det vanliga anslaget af 60,000 kronor, dels 40,000 kronor, dels ytterligare i två poster sammanlagdt 148,669 kronor eller tillhopa 248,669 kronor, således mycket nära  $\frac{1}{4}$  million kronor. Derjemte innehåller den Kongl. propositionen, så vidt jag kan förstå, att regeringen skulle, utom denna summa, ega att disponera öfver ett obegränsadt belopp, således kunna använda huru mycket som helst för teatrarnes ändamål. Jag tycker att på detta sätt dessa stora summor icke blifva väl använda, utan att, då staten har så många andra ändamål att tillgodose, dessa medel kunde användas på ett vida mera nyttigt sätt. Ser jag på det generalsammandrag öfver 1882 års bevillning, hvaraf ett exemplar kommit oss till handa, finner jag att hela den personliga skyddsafgiften för nämnda år uppgår till 713,469 kronor. Af detta belopp skulle således åtgå nära en tredjedel endast för underhållet af de Kongl. teatrarne. Om jag vidare ser efter, huru den personliga skyddsafgiften utgår från de särskilda länen, finner jag, att, om jag börjar med det nordligaste länet, skyddsafgiften från 10 län icke skulle räcka till det anslag, som nu är ifrågasatt. Då jag vid denna riksdags början väckt motion med yrkande att staten hädanefter icke måtte tillsläppa några medel till teatrarnes underhåll, har jag naturligtvis ett lika yrkande äfven nu och anhåller att Stats-Utskottet, till hvilket den Kongl. propositionen antagligen kommer att remitteras, ville taga i betraktande dels min motion, dels hvad jag nu i korthet anfört, hemställande jag alltså att detta mitt anförande måtte få åtfölja propositionen till Stats-Utskottet.

Vidare yttrades ej. Kammaren hänvisade den ifrågavarande Kongl. propositionen, jemte Herr Anderssons i anledning af densamma nu afgifna yttrande, till Stats-Utskottet.

#### § 4.

Föredrogos och bordlades för andra gången:  
Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 8;  
Lag-Utskottets Utlåtanden N:is 38 och 41; samt  
Särskilda Utskottets Utlåtanden N:is 1, 2, 3 och 4.

I sammanhang med bordläggningen af Särskilda Utskottets öfremälda utlåtanden hemställde Herr Talmannen, det Kammaren, i enlighet med hvad Herrar Talmän vid hållet talmanssammanträde öfverenskommit att föreslå Kamrarne, ville besluta, att samma utlåtanden skulle uppföras å föredragningslistan för det sammanträde, som komme att hållas onsdagen den 16 innevarande Maj månad; och blef denna hemställan af Kammaren bifallen.

## § 5.

Skedde föredragning af Andra Kammarens Första Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 7 (i samlingen N:o 12), med anledning af Herr Adolf Hedins motion, N:o 103, om ändring i Förordningen den 6 Augusti 1881 angående förbud mot lotterier m. m.

*Om ändring  
i Kongl. för-  
ordningen  
angående  
förbud mot  
lotterier m. m.*

Utskottet hade hemställt, att berörda motion — deruti föreslagits, att Riksdagen skulle i underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t ville taga i öfvervägande, huruvida ej Förordningen den 6 Augusti 1881, angående förbud mot lotterier m. m., borde så till vida förändras, att den icke varder tillämplig å utländska premieobligationer, utgifna af stat eller kommun, dock att äfven i detta fall handel m. s. k. promesser fortfarande skulle vara förbjuden — icke måtte af Kammaren bifallas.

Rörande denna hemställan, mot hvilken Herrar *Lundberg* och *C. Carlsson* inom Utskottet reserverat sig, anförde

Herr Berglöf: Jag vill endast tillkännagifva, att jag inom Utskottet icke deltagit i behandlingen af förevarande fråga.

Herr Arwidsson: Likasom motionären har äfven jag fått emot-taga åtskilliga uppmaningar, innefattande begäran, att jag ville med min röst bidraga till framgång åt det förslag, som af motionären blifvit framställt. Då jag delar de åsichter, som motionären i frågan uttalat, har jag ansett mig böra tillmötesgå de sålunda till mig gjorda framställningarne, och det torde således åligga mig att anföra de skäl för dessa åsichter, hvilka för mig varit bestämmande.

Såsom de flesta af herrarne påminna sig och hvilket de, som förli-det är icke vore ledamöter af denna Kammare, kunna inhemta af be-tänkandet, föredrogs då i Kammaren ett förslag af samme motionär i enahanda syfte som det nu föreliggande, och detta förslag blef efter tillstyrkan af Kammarens dåvarande Första Tillfälliga Utskott äfven af Kammaren för dess del godkändt. Det nuvarande Första Tillfälliga Utskottet har kommit till en annan åsigt. Utskottet består denna gång icke af samma ledamöter som i fjor, och det är då ej att för-undra sig öfver, att meningarne i frågan kunna vara delade. Jag torde därför, till en början, få söka bemöta de skäl, som af det nu-varande Tillfälliga Utskottet blifvit för dess afstyrkande anförda, och derefter i största korthet antyda de skäl, som för min motsatta åsigt kunna förefinnas. Jag vill dock härvid förutskicka en anmärkning angående beskaffenheten af det slags obligationer, hvarom här är fråga. Dessa obligationer äro sådana, som utfärdas dels af stater, dels af åtskilliga kommuner med vederbörligt tillstånd. Obligationerna äro vidare dels sådana, som äro förskrifna utan någon ränta och der premierna, som utgöra större delen af den ränta, som annars skulle utgå, äro så mycket större, dels åter sådana, som äro förskrifna med ränta. Denna ränta är på olika obligationer olika. Den minsta ränte-

Om ändring  
i Kongl. för-  
ordningen  
angående  
förbud mot  
lotterier m. m.  
(Forts.)

fot, som jag känner till på dessa räntebärande obligationer, utgör  $2\frac{1}{2}$  procent, den högsta 5 procent. Om jag kastar en blick på Europas länder, så hafva i flertalet af dessa antingen ensamt regeringen eller också både regering och kommuner ansett gagneligt att utfärda sådana obligationer. Jag vet särskildt att i Ryssland finnas tvenne stora lån upptagna, som löpa med 5 procent ränta, och der premier utlottas till rätt betydliga belopp. Går man vidare till Preussen, så är det känt att denna stat år 1855 upptog ett  $3\frac{1}{2}$  procent premieobligationslån, som lemnar ganska stora premier, och hvilket lån nu noteras rätt högt på marknaden. Bland andra stater i Tyskland hafva, som jag med visshet vet, Braunschweig, Baden och Bayern dylika lån, löpande dels med och dels utan ränta. En stor mängd tyska städer hafva också dylika lån. I Italien finnas dels offentliga premielån och dels stadslån på nämnda sätt löpande med eller utan ränta. I Schweitz har, såvidt jag vet, icke Schweitziska republiken sjelf något sådant lån, men väl åtskilliga städer. I Österrike—Ungern har icke allenast staten sjelf utan äfven flere större städer sådana lån och till och med österrikiska hypoteksföreningen har ett sådant premielån, löpande med ränta. I Frankrike har icke staten, mig veterligt, något dylikt lån, men en mängd städer, deribland hufvudstaden, hafva ganska stora sådana lån, löpande med 3 å 4 procent ränta, ja, till och med *Credit foncier* har utfärdat dylika obligationer. Äfven i Belgien hafva många städer utfärdat sådana obligationer. Af allt detta torde väl vara klart, att, om någon har för afsigt att nedlägga sina besparingar i dylika papper, dessa kunna anses, så framt ej skälig anledning förefinnes att ifrågasätta låntagarens betalningsförmåga, utgöra temligen säkra placeringar. En sålunda använd besparing kan därför icke gerna ställas i olikhet med andra besparingar, som nedläggas i räntebärande papper, annat än till äfventyrs derutinnan, att räntan på somliga af dessa premieobligationer är lägre än å andra papper, äfvensom å andra någon ränta icke erhålles. Jag erkänner visserligen att, då fråga är om rent lyckospel, staten har både rätt och pligt att träda emellan såsom en slags förmyndare för de mindre kunnige eller obetänksamme, som icke sky en uppoffring, den de vilja underkasta sig för möjligheten af en tillfällig vinst. Men den uppoffring, som åtföljer penningars nedläggande i obligationer af ifrågavarande beskaffenhet, kan på sin höjd bestå i en liten ränteeftergift. Man må i öfrigt icke tro, att man genom ett sådant förbud, som nu är gällande, lyckas motverka den menliga naturens passioner och lidelser. Är någon begifven på det rena lyckospelet, så vet han väl medel att bereda sig utväg för att äfven med nu gällande lagstiftning tillfredsställa en dylik passion, och detta är, efter mitt förmenande, ett mycket sämre sätt, än om honom lagligen medgifves att i någon mån tillgodose denna passion genom inköp af utländska premieobligationer, å hvilka det finnes möjlighet till vinst. I annat fall vänder han säkerligen sig åt annat håll. Kanske är det icke så få af Kammarens ledamöter, som i likhet med mig flerfaldiga gånger blifvit besvärade med att nödgas mottaga förseglade bref, hvilkas innehåll utgjorts endast af lotteriprospekter från Köpenhamn och Hamburg eller kanske från

ännu aflägsnare håll. Det är icke alla, som hafva den styrkan att de kunna motstå frestelsen, när ett, efter deras tro, förmånligt anbud stickes dem i handen på detta sätt. I stället för att kasta bort papperet, börja de fundera på anbudet och slutligen fastna de icke sällan på den utlagda kroken. Funnes nu tillfälle att på annat tryggare sätt tillfredsställa denna åtrå, tror jag, att man derigenom mycket mera gagnade allmänheten, än om man söker genom absolut förbud motverka och hindra den. Jag vill dessutom erinra, att ett sådant förbud är fullkomligt kraftlöst. Den, som vill skaffa sig sådana obligationer, tager nog reda på sättet och medlen att åtkomma dem; och finnes icke inom landet, hvilket jag dock tror, tillfälle att förvärfva sådana, behöfver man ju endast vända sig till en kommissionär utrikes och denne skall säkerligen, då kontanta medel komma honom till handa, med största nöje och beredvillighet gå sin kommittents önskningsar till mötes. Innehafvandet af en sådan obligation är ej förbjudet eller med straff belagdt. Icke heller finnes för närvarande något förbud för enskild svensk medborgare att från utlandet inköpa och behålla sådana; det är allenast utbudandet och försäljningen deraf inom landet, som äro förbjudna.

Då jag således anser, att genom ett fortfarande förbud mot utbudande inom vårt land af obligationer af den beskaffenhet, som motionären afser, något verkligt gagn icke kan åstadkommas, men väl i många fall skada uppstå, vågar jag vördsamt hemställa, att Kammaren ville, med vidblifvande af sin förre året i frågan uttalade åsigt och följaktligen med afslag å Utskottets hemställan, bifalla motionen.

Grefve Sparre: Jag kan för min del icke heller underlåta att biträda motionen. Jag förstår nemligen icke, huru man kan betrakta premieobligationer såsom lotteri. Deremellan är den stora skilnaden, att vid lotteri sätter jag in mina penningar för att möjligtvis vinna eller också förlora, medan jag vid inköp af premieobligationer intet förlorar, får ränta på penningarne och *tillika* möjligtvis kan göra en vinst. Men detta kan inträffa vid hvarje obligationsköp. Såsom herrarne känna, utlemnas vanligtvis obligationer något *under pari*; det beror på lotten, då den utbetalas med nominella värdet, och således är jag nästan vid hvarje obligationsköp underkastad lotteri. Otvifvelaktigt är, att enskildes penningar i Sverige till icke obetydliga belopp äro placerade i sådana obligationer; hvarför skall man då utdrifva dessa penningar eller förbjuda någon att placera sina penningar i sådana obligationer, hvilkas innehafvande för öfrigt i hela den civiliserade världen icke anses såsom någon skamlig handtering, och hvilken, såsom vi veta, svenska Riksdagen sjelf en gång begagnat, då äfven den utfärdade premieobligationer. Då dessutom Kammaren i fjor godkände motionärens framställning, anser jag något vidare tal i denna fråga icke vara nödvändigt. Jag har endast velat tillkännagifva min åsigt deri och ber att få instämma i yrkandet på afslag å Utskottets betänkande och bifall till den i ämnet väckta motionen.

*Om ändring  
i Kongl. för-  
ordningen  
angående  
förbud mot  
lotterier m.m.  
(Forts.)*

Om ändring  
i Kongl. för-  
ordningen  
angående  
förbud mot  
lotterier m. m.  
(Forts.)

Herr Bokström: Andra Kammarens Första Tillfälliga Utskott har varit nog förmätet att afstyrka en motion, väckt af Kammarens främste ledamot och dertill af Kammararen vid förra årets riksdag godkänd, men har Utskottet försökt att för denna sin djerfhets bjuda skäl, hvilka återfinnas i Utskottets betänkande.

Hvad förra årets utskottsbetänkande i frågan angår, utmärkte det sig för den stilistiska fulländning, man är van att finna hos ett betänkande, som har namnet Adolf Hedin tecknad under sig. Men jag vågar dock påstå, att nämnda betänkande lider af brister i sak, hvilka man icke hade bort kunna vänta skola der förekomma. I nu förevarande betänkande har Utskottet redan bemött de viktigaste af de skäl Utskottet i fjor anförde.

Fjorårets Utskott framlade en historisk öfverblick öfver hvad beträffande lotterifrågan förekommit alltsedan 1828 års riksdag; och nog är hvad som der står sant. Men der står icke allt hvad der borde stå, och särskildt förekommer der icke hvad i saken förekom vid 1862—1863 årens riksdag. Den lemnade historiska utredningen är derigenom mera vilseledande än vägledande; och då Kammararen förra året fattade sitt beslut med så ringa röstöfvervigt som sex röster, torde man kunna tänka sig, att denna lilla öfvervigt tillkommit till följd af nyss anmärkta ofullständighet.

Fjorårets Utskott ville drifva den satsen, att, då Riksdagen begärde en skärpning i förbudet mot lotterier, Riksdagen dermed icke afsåg premieobligationer. Utskottet yttrade derom: "Deremot skall man i dessa förhandlingar vid de anförda tolf riksdagarne förgäfvades spana efter ett ord, som autyder, att ens någon af de ifrigaste lotterifienderna skulle af den *yttre likheten* mellan utlottning af premieobligationer och vanliga lotteriföretag — nemligen sjelfva lottningsoperationen — hafva låtit sig förledas att förbise *olikheten i sak* mellan båda." Man skulle likväl hafva väntat att Utskottet hade haft sig bekant hvad 1860 års statsrevisorer yttrat om sådana premieobligationer. Utom hvad som blifvit sagdt i vårt nu föreliggande betänkande, anhåller jag att få uppläsa följande rader af statsrevisorernas yttrande: "Att den offentliga åklagaremakten måste råka i tveksamhet, huruvida en sådan försäljning är laglig eller icke, må ej förundra, då Rikets Ständers egna fullmäktige på Riksgäldskontorets vägnar utfärdat dessa så kallade obligationer och bekräftat dem med sina namn. Eljest tyckes det väl, som skulle åtgärden att här föryttra dessa papper svårigen kunna undgå att såsom en lagöfverträdelse beifras, då man erinrar sig att § 1 i nyss åberopade Kongl. förordning har följande lydelse: Lotteri må ej af någon inrättas och öppnas för allmänheten: och vare det ej heller tillåtet att för egen eller annans räkning utbjuda eller afyttra lotter till penningars eller annan lös eller fast egendoms bortlottande inom eller utom riket." Derunder finnas sådana namn som Gustaf Lagerbjelke med flere. Bland dem, som under diskussionen härom i Bondeståndet den 10 Januari 1863 yttrade sig, var äfven Herr Carl Ifvarsson. Han yttrade bland annat: "Beträffande 2:dra punkten delar jag i så måtto Mengels mening, som jag tror, att Utskottet rättvisligen och utan skada kunnat något skarpare betona det ogillande, som i

denna punkt med nog milda ord blifvit uttaladt.“ Ser man då efter hvad Mengel yttrade, så skall man finna att han bland annat anförde: “Jag finner nemligen den grundsats vara ganska slipprig, som vid sidan af gällande författningar, hvilka utan undantag förbjuda lotterispel, och detta med den stränghet, att en fattig stackare, som, drifven af behovet, bortlottar t. ex. 1 par stöflar, 1 schal eller ett annat klädesplagg, vid bristande tillgång till böter måste försona sin synd med fängelse vid vatten och bröd, deremot lemnar åt staten rättighet att etablera en lotteriinrättning.“ Det var dessa ord, som Herr Carl Ifvarsson fann vara allt för milda.

Utskottet har i sitt betänkande alls icke bestridt, att premieobligationer under vissa villkor och förutsättningar kunna blifva ett verksamt medel för kapitalbildningen i vårt land. Utskottet känner äfven det, att betydande auktoriteter för en sådan åsigt kunna åberopas liksom också att andra betydande auktoriteter å motsatta sidan finnas. Men hvad Utskottet vill bestrida, det är att ändringen skall göras på sådant sätt, som här är föreslaget. Ty här skulle genom denna ändring beredas en preference i vårt land för de utländska premieobligationerna, under det att försäljning af liknande svenska papper, med undantag af Riksgäldskontorets af år 1860, fortfarande skulle vara belagd med det straff, som lotteriförordningen därför stadgar. En sådan ändring har Utskottet icke kunnat anse vara en rättelse. Att det emellertid finnes olika meningar äfven rörande denna fråga och i motsatt rigtning till den, som af en talare på stockholmsbänken blifvit anford, har jag förut antydt. Professor Wagner i Berlin, som enligt uppgift af folk, som äro mera kompetenta att bedöma denna fråga än jag, är en af nutidens förnämste national-ekonomer, yttrar sålunda härom: “den finansiella fördelen (för dem, som upptaga lån på premieobligationer) ligger deri, att genom spelretelsens dragningskraft lånen lättare och mot lägre ränta eller till högre kurs kunna utgifvas. Men denna vinst erhålles på bekostnad af folkets sinne för hushållning och moralitet. Genom låga valörer å premieobligationer och genom det nästan oundvikliga spelet med promesser kunna samma förderfliga förhållanden, som lotteriet medför, framkallas. Men äfven ur finansiell synpunkt sedt måste man mot ofvannämnda fördel väga tvenne olägenheter: den under spelperioden ofta högst olika fördelningen af amorterings- och premiebeloppen, hvarigenom ofta skuldbördans afbetalande förläggas till en aflägsen framtid, och vidare den praktiska omöjligheten att uppsäga lånet i ändamål att göra en räntereduktion, så att de till för hög verklig räntefot upptagna lånen komma att förblifva lika dyra under hela lånetiden. Detta kunde förekommas genom att göra tiden för spelplanen mycket kort, men sådant skulle i enlighet med dessa låns natur vara förbundet med betydande förlust för låntagaren. Alltså måste man till alla delar bryta stafven öfver detta slag af lån“. Detta är hans åsigt om saken.

Kammarens beslut i fyor rörande denna fråga fattades den 15 Maj, då en stor del af Kammarens ledamöter redan måtte hafva rest hem. Jag kan för min del icke finna annat, än att det ligger större

*Om ändring  
i Kongl. för-  
ordningen  
angående  
förbud mot  
lotterier m. m.  
(Forts.)*

Om ändring  
i Kongl. för-  
ordningen  
angående  
förbud mot  
lotterier m. m.  
(Forts.)

konsequens i att vidhålla 1881 års Riksdags beslut, som föregicks af en grundlig debatt och hvilket också grundade sig på de åsikter, som tillförene blifvit af Riksdagen erkända.

Jag anhåller således om bifall till Utskottets förslag.

Herrar *Weckman* och *Boman* instämde med Herr *Bokström*.

Herr *Hedin*: Det är litet märkvärdigt, Herr *Talman*, att, innan jag varit i tillfälle att offentligen yttra ett enda ord, godt eller ondt, om Utskottets föreliggande utlåtande, den talare, som nyss förde ordet på Utskottets vägnar, antydt, att jag skulle betrakta det såsom en förmätenhet eller djerfhet af Utskottet att afstyrka min motion. Det är ett underligt sätt att föra en diskussion, att man stärker vigten af de skäl, man i sak vill anföra, med att först, utan skäl, väcka ovilja mot motionären. Jag behöfver ingen undervisning om att det enligt grundlagen är ett Utskotts, vare sig Riksdagens eller en Kammares, skyldighet och åliggande att inför Riksdagen eller Kammarerna uttala sin mening i en fråga, och sedan Utskottet så gjort, kan det väl icke falla någon klok och tänkande människa in att beteckna detta såsom en förmätenhet eller djerfhet.

Samme talare påstod, att det utlåtande, som i detta hänseende i fjor afgafs af Andra Kammarernas Första Tillfälliga Utskott, vore i sak vilseledande, och han anförde för denna sin åsigt ett skäl, som jag till en början skall granska. Jag vill derefter tillse huru det förhåller sig med de skäl, som förekomma i Utskottets nu föreliggande betänkande. Den ärade talaren anmärkte, nu muntligt, liksom förut skriftligt i betänkandet, att jag i fjor icke fäst afseende vid den mening, som uttalades af 1862 års Stats-Utskott och sedermera af Rikets Ständer godkändes beträffande Riksgäldsfullmäktiges åtgärd i fråga om svenska statens premieobligationer. Denna anmärkning drabbar dock icke hvad som står i 1882 års Tillfälliga Utskotts utlåtande, ty der står, att under de förhandlingar, som vid ett dussin riksdagar förekommit i lotterifrågan, intet enda ord yttrades, som kunde gifva anledning till den förmodan, att under denna långa tid någon, i likhet med det nuvarande Tillfälliga Utskottet, låtit locka sig af den yttre och oväsentliga likheten mellan ett vanligt lotteriföretag och premieobligationsaffärer, till att förbise den väsentligare olikheten i sak mellan ett lotteri, der jag riskerar allt hvad jag gifvit ut, och premieobligationer, der jag bevarar kapitalet och dessutom i de flesta fall får en större eller mindre ränta på de tillsatta medlen. Det är detta som säges i 1882 års utlåtande, och deremot kan icke anföras, att de fyra ständer godkände ett klandrande yttrande vid 1862 och 1863 årens riksdag mot Riksgäldsfullmäktiges åtgärd. Ty hvad innebar detta klander? Jo, det drabbade Riksgäldsfullmäktige därför att de, enligt Ständens åsigt, öfverskridit den fullmakt, Riksdagen åt dem lemnat. Jag tror således att det "vilseledande" i denna fråga stannar, icke på förliedet års Tillfälliga Utskotts sida, utan på det Tillfälliga Utskotts, som afgifvit det nu föredragna utlåtandet.

Utskottet har vidare sökt förringa betydelsen af denna Kammares



sistlidet år fattade beslut genom den anmärkning, att detsamma fattades med ringa röstöfvervigt. Om ett lagförslag antages med en enda rösts öfvervigt af den ena och likaledes med blott en rösts pluralitet af den andra Kammaren, är detta likafullt ett Riksdagens beslut. Om med en enda rösts öfvervigt i en gemensam votering af Riksdagen beviljas några millioner kronor, så är detta ett Riksdagens beslut lika väl som om det fattats enhälligt. Denna Utskottets anmärkning har derför synts mig vara skäligen betydelselös.

Vidare uppgifver Utskottet, att mitt påstående derom, att Riksdagen med sin begäran om skärpta bestämmelser mot lotteriofoget icke kan hafva afsett jemväl spekulationen i de utländska premieobligationerna, sammanhänger nära med min åsigt derom, att en sådan spekulatioon snarare är en kapitalplacering, som visserligen är förknippad med biomständigheten af en utlottningsoperation. Nej, mitt påstående att Riksdagen icke afsåg inskränkning i rättigheten att handla med utländska premieobligationer grundar sig på det faktum, att i förhandlingarne om lotterifrågan icke förekommer ett enda yttrande från någotdera hållet, som gifver stöd åt det antagande, att Riksdagen åsyftat en sådan inskränkning, som sedan stadgats i den Kongl. förordningen.

Utskottet finner sedermera för godt att uppställa en likhet mellan premieobligationssystemet och det vanliga lotterispelet. Ja, en likhet finnes, det har äfven jag erkänt i utlåtandet i fjor. Det finnes en yttre likhet, nemligen sjelfva lotterioperationen. Men i mina ögon är det narraktigt att deraf låta sig förledas till att förbise den väsentliga olikheten i sak.

Slutligen säger Utskottet på sid. 6 i sitt betänkande, "att den närmaste anledningen till Riksdagens framställning varit de lotteriföretag, som anknutits till litterär förläggareverksamhet". Nej, faktum är, att dessa företag utgjorde *enda* anledningen till denna Riksdagens skrifvelse. Längre ned på samma sida säger Utskottet, att regeringen har, med stöd af Riksdagens framställning i ämnet, i den nya förordningen förbjudit spekulationen i utländska premieobligationer. Om någonsin en sak kan vara vilseledande, så är det just detta påstående, som är alldeles osant. Det finnes i Riksdagens framställning i denna fråga icke något, som gifver anledning till det antagande, att Riksdagen derigenom ville hindra utländska premieobligationsföretag.

Vidare antager Utskottet, att största delen af de premieobligationer, som varit spridda i vårt land, redan sökt sig väg till utlandet. Efter allt hvad jag kunnat inhemta är detta ingalunda förhållandet, dels derför att mängden funnit förbudet mot utländska premieobligationer så absurdt, att man känt sig frestad att bryta mot detsamma, då man funnit denna lag lika opåkallad som en mängd prohibitistiska bestämmelser i de gamla tullförfatningarne, dels ock derför att mängden väntat att genom Riksdagens åtgärd en förändring af lotteriförordningen skulle komma att af regeringen påbjudas.

Förhållandet är nu, att personer i en bättre social och ekonomisk ställning säga rent ut: "Vi göra en konst i förordningen; vi sköta våra obligationer sjelfve". Det kan icke småfolket göra. De kunna icke

*Om ändring i Kongl. förordningen angående förbud mot lotterier m. m.*  
(Forts.)

Om ändring  
i Kongl. för-  
ordningen  
angående  
förbud mot  
lotterier m. m.  
(Forts.)

hålla och läsa utländska börstidningar; de behöfva sakkunniga personer, som kontrollera deras obligationer, och de behöfva använda dem såsom säkerhet för smärre lån i bankerna, men det kunna de nu icke göra. Det är således *småfolket*, som drabbas af förordningens förbud mot lotterier, men alldeles icke personer i en god ekonomisk ställning, hvilka icke det ringaste bry sig om förordningen.

Den ärade ordföranden i Utskottet har påpekat, att det vore i sin ordning att man lemnade Första Kammaren tillfälle att yttra sig öfver denna fråga. Denna anmärkning synes mig vara fullt giltig och skulle kunna ännu mer skärpas derhän, att det väl vore i sin ordning att, genom Andra Kammarens bifall till förslaget, man finge tillfälle att se, huruvida det rent af är ett utbildadt system i Första Kammarren att utan grundlagsenlig behandling qväfva obehagliga framställningar.

Jag anhåller om afslag å betänkandet och bifall till motionen.

Friherre Leijonhufvud: Jag begärde egentligen ordet därför att jag hörde en talare yttra, att han icke kunde förstå, att det funnes någon likhet emellan dessa premieobligationer och vanliga lotterier. För min del har jag ingen svårighet att finna likheten. Det är sant, att om man köper premieobligationen till sitt nominella värde, så har man kapitalet kvar, men i det ena som i det andra fallet riskerar man för det mesta en del af sin egendom; i ena fallet kapitalet och i andra fallet räntan, under förhoppning att få en större vinst, som vanligen misslyckas. Deri ligger den väsentliga likheten emellan dessa begge saker, den likhet, som förvandlar den ena så väl som den andra till ett spel. Detta förhållande synes bäst deraf, att premieobligationerna sträfva upp till ett pris, högre än det, som betalas för dem vid inlösen, åtminstone af den stat eller kommun, som utgifvit dem, då tiden till utlottningen närmar sig. Vi kunna se det på våra egna tiothalersobligationer; de säljas till vida högre pris än tio thaler, i den förhoppning naturligtvis hos köparne att kunna vid utlottningen draga någon vinst, ty eljest funnes tydligtvis icke något skäl att för premieobligationerna betala högre pris. När man köper obligationer, löpande med  $2\frac{1}{2}$  till högst 5 procent ränta, så är det icke endast för att placera sina penningar, utan man har den förhoppningen att möjligen få ut någon större vinst på tusentals kronor. Det är detta, som lockar, ty ingen här i landet vill gerna placera sina penningar till  $2\frac{1}{2}$  à 3 procent. 5 procent kunde väl gå an, men man måste taga i betraktande, att dessa tre- eller femprocentobligationer skola tagas ut på långt härifrån affägsna ställen. Man kan således icke få ut denna ränta utan besvär och utan att anlita någon kommissionär eller betala någon mellangift. Jag tror därför svårligen, att man någonsin kan få ut dessa fem procent.

För mig är det alltså klart, att det finnes en bestämd likhet emellan premieobligationer och lotteri, och den gör dem båda till ett hasardspel. Nu säger man, att det är orätt att hindra detta, ty spelpassionen lär nog göra sig gällande hos dem, som äro deraf beherskade. Kunnas de icke på något annat sätt tillfredsställa den, så resa de ut till spelhusen och spela der. Det är dock en väsentlig skilnad mellan

att staten tillåter och att den icke tillåter. Förbjöde icke staten lotterier, så skulle ju hela den princip förfalla, som förbjuder vare sig biribi eller lotteri. Det är bland kännare en erkänd och känd sak, att bland dem, som besöka spelhusen, äfven om de icke ämna spela och icke hafva spelat förut, så börjar en tredjedel spela och hälften af dem förlora; frestelsen blir dem för stor. Icke kan man nu hindra detta, men icke heller bör staten tillåta det. Af den ärade ordföranden i Utskottet har framhållits det förhållande, att Riksdagen ogillat och med skäl ogillat en Riksgäldsfullmäktiges åtgärd att utlemna premieobligationer. Jag anser äfven det vara ett viktigt skäl i frågan och jag kan icke tillstyrka bifall till motionen, utan yrkar bifall till Utskottets utlåtande.

*Om ändring  
i Kongl. för-  
ordningen  
angående  
förbud mot  
lotterier m. m.  
(Forts.*

Herr Rydin: Herr Talman! Mine Herrar! När denna fråga sistlidet är var före någon af de sista dagarne af riksdagen, så begärde jag heit kort afslag på det betänkande, som då förelåg, och det var af det skäl, som Friherre Leijonhufvud nyss anfört, att, då man här i landet ansett premieobligationerna representera ett slags med lotterier förenade lån, så har man funnit det förbud, som är mot lotterierna gällande, till en viss grad motverkas derigenom, att premieobligationerna icke äro förbudna. Dertill kommer, att om utländska staters och utländska kommuners premieobligationer skulle vara tillåtna, så finnes icke något skäl, hvarför icke svenska kommuner lika väl skulle kunna få införa samma system, och på detta sätt skulle ett system kunna utveckla sig, hvilket från första stund, man i Sverige började tänka på och tillämpa detsamma, ogillats. Dessutom vill jag ytterligare tillägga såsom skäl för afslag på denna motion just det förhållandet, att sista Riksdagen icke fattade något beslut i frågan. Den omständighet, att Andra Kammaren då biföll förslaget, utgör enligt mitt förmenande icke något tillfyllestgörande skäl för att Kammaren ännu en gång skall bifalla förslaget, ty en tid har sedan dess hunnit förflyta, och de personer, som då innehade premieobligationer, böra nu veta att dylika obligationer icke hafva någon kurs i Sverige. Och om denna Kammare skulle bifalla frågan ännu en gång, men Första Kammaren afslå densamma, så skulle ju frågan blott vara ytterligare upphängd och man icke veta huru förhållandet är med dessa premieobligationer. Är det då icke fast hellre skäl att genom att bifalla betänkandet förklara sig icke vilja göra någon ändring i den så nyligen utfärdade lotteriförordningen och derigenom undanrödja den ovisshet, som nu förefinnes. Det torde vara mycket bättre än att genom ett bifall uppehålla förhoppningarne ännu en riksdag till.

Jag yrkar afslag å motionen.

Herr Wikstèn: Då jag haft äran vara ledamot af det Utskott, som behandlat denna fråga, vill jag endast tillkännagifva min ståndpunkt gent emot densamma. Jag har blott velat nämna att, om man också icke har något att erinra mot premieobligationer i och för sig, så anser jag det dock vara mindre lämpligt att åstadkomma en sådan förändring i ifrågavarande förordning, att handel med premieobliga-

*Om ändring  
i Kongl. för-  
ordningen  
angående  
förbud mot  
lotterier m. m.  
(Forts.)*

tioner, utgifna af utländska stater och kommuner, skulle vara i riket tillåten, under det att förordningen fortfarande förbjöde icke blott den svenska staten att utgifva sådana obligationer, med undantag af de år 1860 utfärdade, utan äfven svenska kommuner att utgifva dylika obligationer. Detta har varit skälet för mig att biträda Utskottets förslag och jag anhåller, under återopande af de af Utskottet i öfrigt angifna skäl, om bifall till Utskottets förslag.

Grefve Sparre: Jag skall försöka att mot den ärade talaren på stockholmsbänken visa skillnaden mellan ett lotteri och en premieobligation och jag skall dervid taga författningens af 1881 första paragraf till utgångspunkt. Den lyder:

“Lotteri om penningar eller penningars värde må ej för allmänheten inrättas och öppnas; och vare ej heller någon tillåtet att, för egen eller annans räkning, utbjuda eller afyttra lott eller annat bevis om rätt till delaktighet i dylikt, inom eller utom riket anordnad företag eller att kungöra försäljning af sådant bevis.”

Nu vill väl ingen påstå att ett obligationslån, som inrättas med premieobligationer, är ett lotteri om penningar eller deras värde. En stat eller en kommun, som upptager ett sådant lån, gör vanligen detta genom utfärdande af obligationer. Det gifves icke något annat sätt att bestämma när en obligation skall inlösas än genom lottning. Men icke kan man kalla denna handling för ett lotteri om penningar eller penningars värde. Att, på sätt den ärade talaren yttrade, obligationerna stiga mot den tid, då hela lånet förfaller, det är temligen klart, därför att utsigten till vinst ökas i samma mån. Men om man skulle gå så långt i sin omtänksamhet för att förekomma människors spellystnad eller vinstbegär, att man skulle förbjuda en affär därför att det finnes någon sannolikhet för att man på densamma skall kunna komma att göra en vinst, då går man sannerligen för långt. Om jag köper ett parti spanmål, då spanmålen står lågt i pris, i beräkning att jag skall göra en mera betydlig vinst på att den stiger, så är detta en affär af precis samma slag, som om man köper en premieobligation mot utsigt att få något mer än jag gifver ut för densamma. Jag tror för min del i allmänhet, att det är för rörelsen skadligt att lagstiftningen lägger alltför stora band på spekulationer, och jag får för min del säga, att jag såsom lagtillämpare aldrig skulle hafva tillämpat denna lag på premieobligationer, så vida icke den sista paragrafen, som innehåller att hvad i denna lag stadgas ej skall ega tillämpning på svenska statens premielån af 1860, fans. Denna paragraf gifver lagtillämparne anledning att tro, det lagstiftaren afsett jemväl premieobligationer, hvilket deremot icke endast af 1 § kan framgå.

Jag har velat tillägga detta för att förklara min ståndpunkt i denna fråga.

Herr Hedin: Den ärade representanten från Upsala förklarade, att den omständigheten att Första Kammaren i fjor icke egnade remissen från denna Kammare af det då godkända betänkandet i förevarande fråga grundlagsenlig behandling vore ett skäl för Andra

Kammaren att nu fatta ett motsatt beslut mot i fjor. Här nödgas jag med representanten från Köping säga så som han yttrade under en föregående diskussion: "här står mitt förstånd stilla".

Då jag af det nyss afgifna yttrandet från stockholmsbänken sluter, att flere torde finnas, som ej läst min motion, får jag vidare upplysa att jag ingalunda föreslagit, att svenska staten skulle inrätta några spelhus.

Påståendet åter att räntan å dessa premieobligationer vore allt för låg för att göra dem hos oss begärliga, motsäges deraf att dylika obligationer, enligt sakkunniges beräkningar, till belopp af 15 å 20 millioner under de senare åren torde varit spridda i landet. Skulle emellertid man här icke vara nöjd med en ränta af  $2\frac{1}{2}$  — 5 proc., utgör detta ett dåligt förbud för den tillämnade nya postsparbanken.

Herr Herslow: Jag är, antagligen i ännu högre grad än den ärade talaren på elfsborgsbänken, varm vän af den åsigten, att staten så litet som möjligt skall befatta sig med den enskildes ekonomi. Jag skall således upprigtigt erkänna, att jag icke varit med om de förordningar, som Riksdagen beslutat mot lotterispel; jag gillar icke detta förmynderskap från statens sida, lika litet som jag tror att dermed någon nytta vinnes. Men ännu mindre tycker jag om att, när en princip blifvit etablerad och ett par gånger ytterligare skärpt, man skall försöka på omvägar göra ett ingrepp i denna princip. Det är just ett sådant försök som, enligt min tanke, innehålles i det nu framlagda förslaget. Den talare, jag nyss nämnde, förklarade att i premieobligationer spelar jag icke om penningars värde; men gent emot ett sådant påstående får jag för *min del* säga: "här står *mitt* förstånd stilla", om vi nu skola slita på det der uttrycket. Jag kan nemligen icke fatta annat än att jag här, som vid andra lotterier, sätter ut penningar på spel och hoppas att vinna penningar på spel. Om jag köper en obligation, nu utställd till inlösen inom en tid af 10, 20, 30, ja stundom ända till 52 år, så kan jag icke förstå annat, än att den har ett helt annat och vida lägre värde än det utsatta, kanske blott representerar några procent af detta. Dess *nuvärde* får man, om man beräknar den medeltid, som kommer att förflyta innan obligationen utfaller och genom rabatträkning upptagande räntan och ränta på räntan för hela denna tid, bringar dess värde ned till nutidsvärdet. Vid premieobligationen spelar jag således visserligen icke om *hela* obligationens värde, utan om den del deraf, som representerar eller utgör skillnaden mellan dess nuvärde och det pris, jag betalar, hvilket vanligen är det värde, som den får om 21 år, om vi antaga att utlottningstiden i allmänhet är 42 år. Det är ju, såsom herrarne möjligen litet hvar hafva sig bekant, icke ovanligt att man i vissa kortspel "tager ifrån" en del af "potten" och spelar om resten. Likadant är förhållandet med premieobligationerna.

Jag vill icke diskutera sjelfva saken, ty, som jag nyss sade, kan jag icke acceptera de premisser, eller åtminstone den största delen deraf, som föranledt Riksdagens beslut i lotterifrågan. Men jag vill därför icke vara med om att man, under det man förklarar sig upprätthålla principen, gör undantagslagstiftning för ett och annat fall; och det nu föreslagna fallet är enligt min tanke alldeles icke, såsom

*Om ändring  
i Kongl. för-  
ordningen  
angående  
förbud mot  
lotterier m. m.*

*Om ändring  
i Kongl. för-  
ordningen  
angående  
förbud mot  
lotterier m. m.  
(Forts.)*

en talare antyde, särskildt anbefallansvärdt såsom varande till förmån för "småfolket". Vill "småfolket" kapitalisera, så bör man sannerligen icke rekommendera åt dem de utländska premieobligationerna. Det är icke någon hemlighet att åtskilliga af dessa obligationer äro af den art, att man om dem kan med fog säga, att obligationsinnehafvaren spelar icke blott om räntan, utan äfven om kapitalet, och jag tror icke att en stor del af dessa utländska obligationer erbjuder någon bättre kapitalplacering än åtskilliga klasslotteriers promesser.

Jag vill hoppas att den tid skall komma, då vi här i vår näringslagstiftning få klarare och friare vyer och icke på grund af den själf-tagna rätt, som staten nu utöfvar, att lära folk huru de skola placera sina penningar och sina inkomster för året, stifta förordningar af detta slag, till hvilka jag räknar en stor del af våra ekonomiska förordningar. Men till dess denna principändring inträdt, tror jag icke att man bör bitvis och nyckfullt ändra hvad som en gång är stadgadt genom hela Riksdagens beslut.

Jag anhåller om bifall till Utskottets förslag.

Häruti förenade sig Herr *Christen Assarsson*.

Herr Nils Petersson: Jag kan icke underlåta att begagna tillfället för att yttra några ord i denna fråga. Jag delar de här uttalade åsigtter att premieobligationer icke äro så förkastliga, som man velat framhålla, och jag får säga, att svenska staten enligt mitt förmenande begått ett stort misstag, då hon icke beträdt den banan att genom utfärdande af sådana obligationer söka åstadkomma bildande af kapital inom landet. Om staten från första början, då penningar upplånades för byggande af jernvägar, på ett förståndigt sätt utfärdat obligationer med måttlig ränta och premier, ungefärligen i likhet med 1860 års obligationslån, samt utlemnat dessa små obligationer såsom betalning till jernvägsarbetare eller dem, som afstått jord till jernvägarne, så skulle derigenom insparats ganska aktningvärda kapital, hvilket andra länder icke föraktat att göra. Jag tror, att man i detta afseende försummat en ganska dyrbar tid. Penningarne hade i så fall blifvit kapitaliserade inom landet i stället för att de nu blifvit bortslösade på lyx och öfverflöd i importerade artiklar eller gått till utlandet genom inköp af utländska premieobligationer och lottsedlar. Jag tror, att en förändring i lagstiftningen uti detta ämne är af behovet påkallad, och jag anser, att staten bör på ett ändamålsenligt sätt reglera hithörande förhållanden, för att derigenom förekomma utländska lotterier och verka till kapitalbildning inom landet. Deremot vill jag icke yttra mig om lämpligheten af ifrågavarande motion. Jag tror likväl, att en revision af saken i sin helhet är erforderlig, och att staten, såsom jag sagt, genom inhemska premieobligationer söker hindra begagnandet af utländska lotterier.

Dessa mina åsigtter har jag velat gifva till känna, men jag har icke något yrkande att göra, emedan jag tror, att jag icke skall röna något understöd.

Grefve Sparre: Då den ärade talaren på malmöbanken förklarar att hans förstånd stode stilla, ber jag att med några ord få försöka

sätta det i rörelse. Jag har sagt, att det är en väsentlig skilnad mellan lotterier och obligationslån med premier, att *alla* obligationer efter lottnings infrias samt att, om man förbjuder handel med premieobligationer, man, för att vara konsekvent, borde förbjuda handel med andra obligationer. Ty hvarje obligationsköp är, i det fallet att jag köper obligationen under pari, mer eller mindre ett lotteri. Jag skall taga ett exempel, som ligger ganska nära till hands. Herrarne känna nog, att Bergslagens jernvägsobligationer i detta ögonblick säljas till 50 procent. Om jag köper en sådan obligation till 50 procent och den utlottas i morgon, frågar jag: har jag icke då gjort en spelvinst. Vill man således förbjuda allt slags spel, så måste man också förbjuda obligationshandel i allmänhet.

*Om ändring  
i Kongl. för-  
ordningen  
angående  
förbud mot  
lotterier m. m.  
(Forts.)*

Herr Herslow: Jag är tacksam för det välvilliga understödet till begreppets redande, som jag erhållit af den sista ärade talaren. Och då han såsom exempel framhållit, att äfven vanliga obligationer och särskildt jernvägsobligationer mången gång kunna räknas för tve tydiga papper, så är jag också tacksam därför, att detta förklarande just kommit från det hållet.

Trots hjälpen kan jag emellertid icke se annat än en väsentlig grundskilnad mellan ifrågakända båda obligationsorter, hvilka nämnde talare velat sammanslå till en. Om ett obligationslån med premieobligationer utfärdas, så tages, någon gång blott en del, men oftast *hela* räntan, för att fördelas till vinster. Man tillkännagifver från början att å detta papper icke kan påräknas någon ränta annat än i form af vinstutdelning, och man förbinder sig icke att betala ränta till andra än dem, hvilkas obligationer utlottas med vinst. Deremot förbinder man sig, när man utfärdar ett jernvägsobligationslån, att betala både kapital och ränta. Sant är, såsom vi gudnås alla veta, att en stor del af våra enskilda jernvägsföretag varit hufvudlöst planlagda och brådstörtadt utförda, så att jernvägsbolagen icke kunnat hålla sitt löfte om ränta och inlösning. Så har man fått ut "*niter*" äfven vid dessa obligationer. Men den som köpt dem har dock gjort det i beräkning att hafva årlig ränta på sina penningar; och utställarne hafva i sina förbindelser utfäst sig att gälda så väl kapital som ränta. Att de icke göra det är en annan sak; sedda ur denna synpunkt äro utgifvare af ett premieobligationslån ärligare än åtskilliga af dessa bolag, ty *de* tala från början ärligt om hvad de ämna göra eller *icke* göra, betala eller icke betala.

Herr Bokström: Jag anhåller att få bemöta några af motionärens mot mig rigtade yttranden.

Mitt påstående att fjorårs-Utskottet i sin historiska överblick öfver lotterifrågan underlåtit att omnämna det bedömande, som utgifvandet och försäljandet af premieobligationer rönt så väl af Riksdagens revisorer som 1862—1863 årens Riksdag vidhåller jag. Visserligen återfinnes icke Riksdagens beslut härom i registret under rubrik lotteri, men den omständigheten kan väl icke upphäfva det faktum, att frågan

*Om ändring  
i Kongl. för-  
ordningen  
angående  
förbud mot  
lotterier m. m.  
(Forts.)*

om dessa papper då allvarsamt varit föremål för Riksdagens öfverläggningar och att utgifvandet af svenska premieobligationer skarpt klandrats. Om än detta klander gäلت endast svenska obligationer, så må det väl icke vara mindre tillämpligt på de utländska obligationer, hvarom här är fråga. Motionären har ock påstått, att det skulle vara narraktigt att låta förleda sig af den skenbara likheten mellan lotterisedlar och premieobligationer. Härom vill jag icke närmare yttra mig. Men säkert är att både statens revisorer och Riksdagen synas hafva gjort sig saker till en sådan narraktighet.

Vidare säger motionären, att detta års utskottsbetänkande skulle vilseledande hafva uppgifvit att de lotteriföretag, som anknutits till literär förläggareverksamhet, varit den närmaste anledningen till Riksdagens skrifvelse, då dessa företag i stället varit den enda anledningen. Härpå vill jag endast svara, att derest det varit Riksdagens mening att dess skrifvelse uteslutande skolat rigtas mot det litterära lotteriofoget, hade Riksdagen nog vetat att gifva uttryck åt en sådan mening.

Motionären påstår att det endast är småfolk som lider af dessa affärer, men att affärsmännen icke bry sig derom. Man skulle kunna hysa olika meningar om den saken. Visserligen har motionären framburit nödrop härom från småfolk från olika delar af landet; men i Utskottet hafva vi trott oss märka, att petitionerna härom — den första är från en obligationsförening, som har det betecknande namnet Nya Fortuna — äro författade här i hufvudstaden, och man kunde nästan misstänka, att något här befintligt obligationsgeschäft satt dem i gång. Att emellertid andra än småfolk befatta sig med denna sak se vi af det cirkulär, som nyligen blifvit utdeladt till Riksdagens ledamöter och som är undertecknad af Herr Louis Guilletmot, hvilken förut åtminstone lärer hafva handlat med dylika papper.

Vore här fråga om en ändring i lotteriförordningen i sådant syfte, att de svenska papperen blefve lika berättigade som de utländska, skulle jag kanske icke hafva så mycket att invända häremot. Men att ändra förordningen i sådan rigtning, att de utländska papperen skola få fritt cirkulera, men försäljning af svenska papper af enahanda slag, med undantag af Riksgäldkontorets af år 1860, vara belagdt med straff, derom kan jag icke vara med.

Herr Hedin: Jag vill blott med anledning af den siste talarens yttrande att undertecknaren af det af honom omnämnda cirkuläret sjelf är på det sätt intresserad af denna frågas utgång, att han skulle hafva innehaft en obligationsaffär, förklara, att denna talarens uppgift är fullkomligt oriktig.

Herr Ola Anderson i Burlöf:

Öfverläggningen var slutad. Enligt de yrkanden som derunder förekommit, gaf Herr Talmannen propositioner så väl på bifall till Utskottets hemställan som ock på afslag derå samt bifall i stället till motionärens förslag; och förklarade Herr Talmannen sig hafva funnit



den förra propositionen vara besvarad med öfvervägande ja. Som Om ändring i Kongl. förordningen angående förbud mot lotterier m. m. (Forts.)  
votering begärdes, blef en så lydande omröstningsproposition uppsatt, justerad och anslagen:

Den, som bifaller hvad Andra Kammarens Första Tillfälliga Utskott hemställt i Utlåtandet N:o 7 (i samlingen N:o 12), röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammaren med afslag å Utskottets hemställen bifallit förevarande af Herr Hedin i ämnet afgifna motion.

Omröstningen försiggick och utföll med 128 ja mot 42 nej; hvadan Utskottets hemställen bifallits.

#### § 6.

Föredrogs och bifölls Stats-Utskottets Utlåtande N:o 40, med anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående pension å allmänna indragningsstaten för framlidne professoren F. A. Cederschiölds enka.

#### § 7.

Förekom till behandling sammansatta Stats-, Banko- och Lag-Utskottets Utlåtande N:o 1, med anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående inrättande af en postsparbank i riket. Om inrättande af en postsparbank.

I mom. a) af detta utlåtande hade Utskottet hemställt att Riksdagen måtte för sin del antaga Kongl. Maj:ts förslag till förordning angående en postsparbank för riket med deri af Utskottet föreslagna ändringar.

Deremot hade i afgifna, vid utlåtandet fogade reservationer dels Herrar C. A. Larsson och J. Andersson i Jönvik och dels Herr Johannes Jonson yrkat afslag å Kongl. Maj:ts förevarande proposition; hvarförutom Herr Lyttkens, enligt anteckning å Utlåtandet, inom Utskottet tillstyrkt:

“att Riksdagen, med afslag å den nu framlagda nådiga propositionen, måtte anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta verkställa och till Riksdagen framlägga beräkningar öfver ej mindre de för postsparbanken erforderliga organisations- och förvaltningskostnader, än äfven angående det belopp, hvartill det inestående beloppet ungefärligen måste minst uppgå, innan vinsten genom ränteskilnaden kan blifva tillräcklig att, sedan de af statsmedel förskjutna kostnader blifvit ersatte, betäcka utgifterna för postsparbankens förvaltning.”

Om inrättan-  
en af en post-  
sparbank.  
(Forts.)

Efter föredragning af Utskottets ofvan berörda hemställan, lät Herr Talmannen uppläsa § 1 uti det ifrågavarande förordningsförslaget, hvilken § hade följande lydelse:

“Postsparbankens ändamål är att, under statens garanti, emottaga penningar, desamma förränta och genom räntas läggande till kapitalet ytterligare förkofra samt medlen i stadgad ordning vederbörande tillhandahålla.”

Ordet lemnades derpå till

Herr Lyttkens, som anförde: Herr Talman! På de skäl jag anført i den reservation jag tagit mig friheten bifoga detta betänkande ber jag att få yrka bifall till denna min reservation. Jag anser nemligen för min del, att denna fråga ännu är så föga utredd, att det är nästan omöjligt att kunna bedöma, huruvida under våra förhållanden en dylik postsparbank skall kunna bära sig, eller om den blir en institution, som kommer att leda till dryga kostnader för statsverket och de skattdragande. Kommer den icke att bära sig, då är den sparsamhet den är afsedd att framkalla utan ändamål, och inrättningen kommer endast att vålla kostnad utan motsvarande vinst. Visar den sig åter kunna bära sig, då är den öfverflödig, enär de redan befintliga sparbankerna lika väl kunna fylla ändamålet. Som sagdt, för närvarande och innan frågan blifvit närmare utredd, yrkar jag afslag å Utskottets hemställan, så att Kongl. Maj:t till en annan Riksdag måtte blifva i tillfälle att framlägga en fullständig utredning.

Häruti förenade sig Herrar *Fredenberg*, *Friherre Koskull*, *Hasselqvist*, *Otterborg*, *Arwidsson*, *Johannes Bengtsson*, *Arhusiander*, *A. Svenson* i Bossgården, *Blomberg* och *Lundblad*.

Herr Ekenman: Herr Talman! Mine Herrar! Det är visserligen under ganska ogynsamma förhållanden jag börjar mitt anförande, då jag nemligen hör den ärade reservanten från så många håll vinna bifall. Jag vill emellertid uttala min mening, då jag, i motsats mot honom, hyser den åsigt, att den förelagda saken är god och förtjent af allt möjligt afseende.

Det är gifvet, att, då här framlägges ett förslag sådant som detta, hvilket innebär ett brytande med den eljest allmängiltiga principen att staten icke bör ingripa på det privatekonomiska området eller befatta sig med att drifva någon som helst industri, bör för ett slikt brytande med en princip företes starka och giltiga skäl, af den betydighet och vikt som gjort sig gällande vid andra jemförliga tillfällen, såsom då fråga först väcktes att i vårt land för statens räkning bygga jernvägar, eller då för lång tid tillbaka man beslöt inrättandet af en riksbank. Ett sådant kraftigt skäl föreligger emellertid, efter mitt förmenande, här, det skälet nemligen, att det är ett stort nationellt intresse att framkalla och befordra sparsamhet hos folket och detta ända nedifrån grunden. Postsparbanken kommer otvifvelaktigt att

göra detta, om den blir inrättad i enlighet med det nu föreliggande förslaget.

*Om inrättande af en post-sparbank.  
(Forts.)*

Man säger visserligen, att våra sparbanker fylla samma ändamål och att postsparbanken därför är öfverflödig; målet kan vinnas genom att, om så anses nödigt, reformera vårt sparbanksväsende, sätta sparbankerna i tillfälle att bättre, än nu kan ske, tillgodose insättares och uttagares fördel, stadga skarpare kontroller och mera dylikt. För min del vågar jag dock hålla före att så icke är förhållandet. I sjelfva sparbanksorganisationen, dess eget inre väsende, om jag så får säga, ligger ett hinder för ett dylikt reformerande. Våra sparbanker hafva hittills, det erkänner jag gerna, bedrifvit sin verksamhet till folkets stora belåtenhet, de hafva inom sitt område verkat mycket godt, men de lemna icke, dessa sparbanker, så talrika tillfällen till insättningar och uttagningar, de äro icke heller underkastade så noggrann kontroll, som en postsparbank, garanterad af staten. Detta är två väsentliga fördelar, som postsparbanken erbjuder framför de vanliga sparbankerna. I främsta rummet vill jag sålunda nämna den otvifvelaktiga säkerhet, som en postsparbank, garanterad af staten, erbjuder, en säkerhet som sparbankerna, huru man än må ställa dem, såsom enskilda inrättningar aldrig kunna ernå. Den andra fördelen, som postsparbanken erbjuder, är dess lätt-tillgänglighet. Nu säger man visserligen, att äfven sparbankerna äro lätt tillgängliga. Det har visserligen icke yttrats under diskussionen, men enskildt har jag hört af en ledamot af Kammaren uppgifvas, att i det län han tillhörde skulle finnas en sparbank nästan i hvar socken. Derutinnan är dock förhållandet mycket olika i olika delar af landet. De statistiska uppgifterna gifva vid handen, att i vårt land funnos år 1880 351 sparbanker med omkring 900 sparbankskontor. Detta visar ingalunda en sparbank i hvar socken; långt derifrån. Men dertill kommer, att dessa kontor icke hållas tillgängliga för allmänheten så som fallet är med postsparbankerna. Dessa 900 sparbankskontor hållas öppna sålunda, att 5 procent af dem äro öppna alla söckendagar, åtminstone en timme om dagen, 70 procent en dag i veckan och de öfriga 25 procent en dag i månaden. Med dessa siffror för ögonen kan man väl icke påstå att sparbankerna äro lätt tillgängliga för insättarne, och det är en väsentlig skillnad om den, som har en obetydlig sparpenning, får insätta den hvarje söckendag, både för- och eftermiddag, eller alla de tider, då postkontoren hållas öppna, eller om det icke kan ske oftare än, såsom förhållandet är på många ställen, en gång i månaden.

Men postsparbanksinrättningen erbjuder äfven i afseende å sin lätt-tillgänglighet en annan stor fördel, och det är vid *uttagningen*, nemligen den fördel, att man kan uttaga sina penningar på hvilken postsparbanksanstalt som helst, oberoende af på hvilken anstalt man insatt dem. Man bör kunna inse hvilken stor fördel detta innebär för den lösa arbetsbefolkningen, som, bördig t. ex. från Vermland eller Småland, gör sitt arbete och får sin förtjenst i Norrland. De besparingar, arbetarne insätta deruppe, behöfva de icke taga ut förr än efter återkomsten till hemorten, då de kunna erhålla dem å närmaste

*Om inrättan-  
de af en post-  
sparbank.*  
(Forts.)

postanstalt. Det kan vara godt för dem att vid förefallande behof sålunda hafva en samlad sparpenning, som, om de sjelfva medtagit den, kan hända gått förlorad.

Vidare har postsparbanksinstitutionen med sig en fördel, som de andra sparbankerna icke kunna vinna i samma grad, en fördel som, om den icke är af så stor betydelse för dem, hvilka begagna sig af institutionen, dock är af ganska stor betydelse, när det gäller inrättande af en ny statsinstitution. Denna fördel består deri, att postsparbankerna kunna verka på ett vida billigare sätt, än som är möjligt för andra bankinrättningar, och detta genom att tillgodogöra sig det öfverflöd af tid, som postverkets tjenstemän hafva vid förrättandet af sina göromål. Staten har en gång betalat dessa tjenstemän för att de skola sköta postexpeditionen och hålla den tillgänglig för allmänheten under vissa tider. Härunder äro emellertid tjenstemännen icke på långt när fullt sysselsatte, men måste dock finnas tillstädes på postkontoren, och den tid, som sålunda icke upptages af postexpeditionens skötande, skulle nu staten tillgodogöra sig derigenom att den användes för det ändamål, som med sparbanksinstitutionen är afsedt att vinnas. Dessa tjenstemän sker således ingen orätt derigenom att staten använder en tid, som redan är betald, men för det ökade ansvar, som de komme att få genom postsparbanksrörelsens ombesörjande, skulle de få räkna sig till godo en viss tantième eller uppbördsprovision. Ersättningen för deras ökade ansvar och besvär skulle således icke komma att bestå i någon fix aflöning, utan deri att de finge uppbära ett visst belopp för hvarje insättning eller uttagning, som af dem ombesörjdes, och hvilka belopp komme att tagas af de insatta medlen, och således icke att utgå af statsmedel. I samma mån följaktligen som insättningarne vore färre, blefve ersättningen mindre, hvaremot genom en ökad rörelse ersättningen naturligtvis blefve större. Om man nu ser till huru denna sak gestaltat sig i andra länder, så har man att derifrån hemta en ganska stor erfarenhet. Denna omständighet må man väl icke afvisa med det påstående att, huru härmed än må hafva förhållit sig i andra länder, det här är fråga om en ny och främmande sak, som alls icke passar in hos oss. Då kan man med lika goda skäl framkomma med det, såsom mig synes, orimliga påstående att vi här i landet lefva under så helt och hållet abnorma ekonomiska förhållanden, att hvad som är rätt och nyttigt i andra länder, icke är rätt och nyttigt i vårt land. Man hörde ett sådant påstående uttalas, när det första gången var fråga om att bygga jernvägar i Sverige. Men hvad har tiden visat? Jo, att samma behof, som förefans i andra länder att få dessa kommunikationsmedel, förefans äfven här, och jag tror att erfarenheten en dag hos oss skall visa, att denna inrättning af postsparbanker, hvarmed man funnit sig så väl tillfredsställd i främmande länder, äfven visat sig vara fördelaktig i vårt land.

Då jag nu går att i korthet omnämna, huru det stält sig med denna sak utomlands, skall jag börja med England. I detta land, der postsparbanker varit inrättade sedan år 1861, har denna sak gått framåt på ett sådant sätt, att, då under första året insättningen i

639,216 poster utgjorde 2,114,669 pund sterling, så insattes år 1879 i 3,347,828 poster ett kapitalbelopp af 9,887,109 pund sterling. Räntefoten är der dock endast  $2\frac{1}{2}$  procent. Belgien har visserligen ej postsparbank i samma mening som England, men en allmän sparkassa, som veger använda postanstalterna såsom förmedlare vid insättningar och uttag. Denna sparkassa har emellertid från år 1870, då insättningarne utgjorde 891,113 francs, vuxit så betydligt, att de år 1879 uppgingo till 23,888,008 francs. I Italien, der postsparbanken inrättades i Maj 1875, insattes år 1876 i 123,246 poster 3,709,357 lire och år 1879 i 417,483 poster 33,564,370 lire. Det finnes äfven andra länder, såsom Nederländerna, Japan, Nya Zeland m. fl., som hafva postsparbanker, men de af mig redan framhållna torde tillräckligt belysa förhållandet och visa, att erfarenheten från främmande länder gifver vid handen, att företaget är godt och gagneligt.

*Om inrättande af en postsparbank.  
(Forts.)*

Sedan jag nu talat något om den nämnvärda fördel, som jag anser att inrättandet af en postsparbank skulle föra med sig, och jemväl talat om erfarenheten från andra länder angående denna institutions gagnelighet, så vill jag något litet upptaga till bemötande dels de invändningar, som gjorts mot förslaget, och dels de reservationer, som finnas fogade vid Utskottets betänkande.

En och kanske den mest väsentliga anmärkning, som framstälts mot postsparbanksinstitutionen, är den, att inrättandet af en postsparbank skulle medföra stora olägenheter för de redan befintliga sparbankerna och åstadkomma en centralisering i Stockholm af penningar till men för landsbygden. Nu har emellertid erfarenheten från andra länder, om den, såsom jag tror, får ega något värde, visat ett alldeles motsatt förhållande. Den har nemligen ådagalagt att genom denna konkurrens hafva de enskilda sparbankerna eggats att sköta sina affärer på ett bättre sätt, på ett för den stora allmänheten mera lämpligt sätt, och de reformer inom sparbankerna, som denna konkurrens framkallat, hafva gjort, att deras omsättningsbelopp i väsentlig grad ökats. Jag ber äfven att få fästa herrarnes uppmärksamhet derpå att, om man får anse, hvilket jag för min del gör, att det nu föreliggande, af Sammansatta Utskottet tillstyrkta förslaget är baserat på komiterades förslag, så följer såsom alldeles gifvet, att den räntefot, som af postsparbanken kommer att bestämmas, blir vida lägre än de enskilda sparbankernas räntefot. Man har nemligen tänkt sig, att postsparbanken icke skulle gifva högre ränta än  $3\frac{1}{2}$  eller möjligen 3,6 procent; och då är det temligen klart, att, när sparbankerna vanligen gifva 5 procent eller derutöfver, man icke behöfver befara att personer skola taga ut sina penningar från sparbank för att insätta dem i postsparbanken. Nej, mine herrar, den publik, mot hvilken postsparbanken har att vända sig, är en helt annan än sparbankernas, nemligen de allra lägsta samhällslagren. Meningen är att vinna denna publik genom mottagande af mycket små belopp, hvilket förmedlas genom användande af sparmärken. Det är just dessa småsummor som man genom denna institution afser att uppsamla, och då är det nödvändigt att ställa saken så lätt och beqvämt, att det icke blir förenadt med några afsevärda kostnader eller besvär att få dem förvarade och tillgodo-

Om inrättan-  
de af en post-  
sparbank.  
(Forts.)

gjorda. Man vill med andra ord genom postsparbanken göra det lika lätt och bekvämt att *bespara öret* som förut att *förslösa* det; man vill göra det lika lätt att insätta dessa små belopp som att kasta ett bref på posten. Deruti ligger sjelfva kärnan i denna inrättning, att man vill konkurrera med de allehanda medel, som nu erbjudas att förslösa småsummor, genom att bereda det allra yppersta tillfälle att spara dem.

Man har vidare talat om de dryga omkostnader, som denna institution skulle medföra, och den ärade talare, som öppnade debatten, ansåg, att man borde hafva en utredning rörande detta förhållande. Jag föreställer mig emellertid att det är ytterst svårt, om ens möjligt, att kunna åstadkomma en utredning rörande de belopp, som i postsparbanken kunna komma att insättas, och då det icke är någon tanke på att de underordnade tjänstemän, som få med saken att göra, skola hafva någon fix aflöning, utan endast viss uppbördsprovision, så är det påtagligen lika svårt att säga, till hvilket belopp omkostnaderna, som till största delen utgöras af denna provision, skola komma att uppgå. Tvenne andra reservanter hafva beräknat den fixa aflöningen för 1,680 poststationsföreståndare till 84,000 kronor; men jag ber få fästa deras uppmärksamhet på, att här icke är fråga om, att någon af dessa underordnade organ skall få ens fem kronor i fast lön, utan blott tantième eller provision; och det är således enligt min mening orimligt att grunda en opposition mot saken derpå, att den fixa aflöningen skulle uppgå till afsevärda belopp. Sådan skulle nemligen utgå allenast till centralförvaltningen.

Man har vidare ansett, att i denna statens garanti skulle ligga en våda; att staten skulle riskera ganska mycket genom att garantera en bankinrättning af det vidlyftiga omfång som en postsparbank; man säger, att, då redan nu försnillningar ske vid postverket, dylika förluster skulle uppkomma i ännu högre grad, om alla de underordnade posttjänstemännen skulle få om händer ytterligare stora belopp. Nu är emellertid förhållandet, om jag får tala om erfarenheten i detta fall från andra länder, att förluster på postsparbanksmedel der varit ytterst obetydliga. I England t. ex., der millioner pund sterling hvarje år gå igenom de underordnade posttjänstemännens händer, har förlusten i detta afseende hittills uppgått till blott något öfver 4,000 pund sterling, alltså en obetydlighet i jmförelse med den kolossala uppbörden. Och hvad vårt land beträffar, skulle de belopp, som man tänker sig komma att för postsparbankens räkning gå igenom tjänstemännens händer, i jmförelse med de mycket stora belopp, som de nu handhafva för postverkets egen räkning, blifva högst obetydliga. Jag har från postverket erhållit en uppgift å de förluster, som hittills för postverket uppstått genom tjänstemännens förvållande och på annat sätt, hvilken uppgift äfven lemnats till det Sammansatta Utskottet, och af den finner man, att uppgifterna om postverkets stora förluster varit öfverdrifna. Några dylika förluster hafva icke till afsevärda belopp egt rum. Uppgiften upptager nemligen, att år 1862 på angifna sättet förlorats 2,270 kronor, under det att samma år angifna värdet å assurerade eller öppet rekommenderade försändelser m. m. uppgått till

301,561,000 kronor. År 1863 var förlusten 7,840 kronor och upp-  
börden 271,866,000. 1864 uppstod ingen förlust. Jag ber få anmärka,  
att i dessa siffror upptagits ej blott förlusten genom försnillningar,  
utan äfven de förluster, som uppkommit-derigenom, att assurerade  
eller rekommenderade bref gått förlorade genom poströfveri eller annor-  
ledes. Sistnämnda år uppgick värdet af försändelserna till 274,616,000  
kronor. 1865 uppgick förlusten till 2,950 kronor och försändelsernas  
värde till 295,000,000 kronor. Under de följande åren stälde sig  
förhållandet sålunda:

*Om inrättan-  
de af en post-  
sparbank.  
(Forts.)*

1866	förlusten	5,512	kronor;	värdet af försändelserna	302,496,000	kronor;
1867	ingen;				312,818,000	”
1868	2,883	”	”	”	286,668,000	”
1869	6,649	”	”	”	273,568,000	”
1870	ingen;		”	”	257,231,200	”
1871	1,522	”	”	”	257,382,400	”
1872	1,305	”	”	”	283,117,500	”
1873	ingen;		”	”	463,599,200	”
1874	3,341	”	”	”	517,673,500	”
1875	5,158	”	”	”	565,785,600	”
1876	6,916	”	”	”	606,509,000	”
1877	3,829	”	”	”	635,799,000	”
1878	3,049	”	”	”	619,051,100	”
1879	ingen;		”	”	566,738,100	”
1880	16,411	”	”	”	601,746,500	” och
1881	5,918	”	”	”	604,436,600	”

Kammaren finner således, att de förluster, som hittills för postverket  
uppstått, i jemförelse med de oerhörda belopp, som gått igenom post-  
verkets händer, icke äro afsevärda; och det förefinnes icke ringaste  
anledning att antaga, att det skulle blifva svårare för postverket att  
handhafva dessa jemförelsevis mindre belopp, som för postsparbanken  
skulle gå genom tjänstemännens händer, än det visat sig vara med de  
stora belopp, som de för postverkets egen räkning omhänderhaft. I  
följd hvaraf det ej heller kan anses vådligt att staten ikläder sig  
ifrågasatta garantien.

Mine herrar! Således om det är en sanning, hvilket det otvivel-  
aktigt är, att det allmänna välståndet uppbygges icke genom några  
tillfälliga större förtjenster utan genom det trägna och ständiga ar-  
betets väl vårdade frukter, må man väl icke heller kunna förneka, att  
det ligger ett stort nationellt intresse deruti, att man väl vårdar sig  
om sparsamhet och viltager åtgärder, som befordra den inom landets  
befolkning. Och som jag för min del icke kan finna annat, än att  
genom inrättande i vårt land af en postsparbank sparsamheten kan  
väsentligen främjas, i det postsparbanken genom sin dagliga verksam-  
het och mottagandet af små belopp manar det uppväxande släktet till  
sparsamhet och ordentlighet samt genom den otvivelaktiga säkerhet  
den erbjuder och genom sin lätta tillgänglighet utgör det bästa sättet  
äfven för arbetarebefolkningen att få sina små besparingar väl och sä-

Om invättan-  
de af en post-  
sparbank.  
(Forts.)

kert förvaltade, till dess de behövas för förbrukning, finner jag i dessa omständigheter jemte hvad jag förut här haft äran anföra och då jag icke kan finna annat, än att de invändningar, som mot saken framstälts, äro väl svaga, mig ega giltig anledning att yrka bifall till detta förslag, sådant det föreligger i det Sammansatta Utskottets betänkande. Jag anhåller, Herr Talman, om proposition på detta mitt yrkande.

Herr *Stormats Math. Olsson* instämde med Herr Ekenman.

Herr Dickson: Jag skall börja mitt anförande med det, hvarmed den siste talaren slutade sitt. Han slutade med en varm panegyrik öfver sparsamheten, och jag för min del instämmer gerna i hvad han i detta hänseende yttrade, likasom jag till fullo erkänner det vackra syftet i den af regeringen framlagda propositionen. Men härvid framställer sig för mig denna fråga: finnes det verkligen för närvarande något behof af statens mellankomst i detta hänseende? Är tillståndet i Sverige sådant, att denna åtgärd verkligen påkallas? Är sparsamheten hos vårt folk så dålig, att den utan statens hjälp icke vidare kan fortgå? Våra sparbanker datera sin uppkomst till tiden för något öfver 60 år tillbaka, och om man tager i betraktande de verkligt stora och vackra framsteg, som sparbankerna sedan dess gjort, de högst betydliga belopp som i dem insamlats och som gjorts fruktbarande samt att dessa belopp synnerligen ökats under de senare åren, så måste detta vittna allt annat än ofördelaktigt om sparsamhetskänslan hos folket. Jag tror också att denna känsla är ganska stor, äfven om jag ej tager med i beräkningen de ännu betydligare summor, som äro nedlagda i depositioner i banker och som också äro en frukt af sparsamheten. Häraf framgår således, att sparbanksinstitutionen i Sverige står på en så fördelaktig och löftesrik ståndpunkt, att jag icke kan inse, att här föreligger något egentligt behof för staten att ingripa och antingen förqväfa de sparbanker vi redan hafva eller konkurrera med dem. När en institution, fostrad, såsom sparbankerna, inom landet i följd af enskildas människovänliga sträfvanden, går framåt, när den i allt artar sig väl, fruktar jag för dess framtida bestånd, om staten skall sluta den inom sin omfamning; ty jag tror att detta statens öfvertagande af något, som uppkommit såsom en enskild sak, skall förqväfa det enskilda deltagandet deri. Jag kan således för min del icke finna annat än att de af åtskilliga reservanter uttalade betänkligheterna förtjena stort afseende. Här i landet finnas nu sparbanker, som hvar inom sin ort uppsamla folkets små besparingar och genom styrelsernas försorg göra dem fruktbarande, hvarigenom dessa besparingar komma till nytta just inom de rayoner, inom hvilka sparbankerna hafva sin verksamhet. Jag tror att, om en postsparbank, såsom åsyftadt är, kommer till stånd, den antingen icke skall skada sparbankerna och då kan den ej blifva af stort inflytande eller få stor verksamhet eller också att den skall förqväfa sparbankernas verksamhet genom att upptaga besparingarne inom orterna och centralisera dem inom Stockholm. Men detta senare skulle, enligt min åsigt, blifva till



stor skada, ty jag tror att sparbankerna verka mycket godt just derigenom, att besparingarne göras fruktbringande inom orterna, der de samlas.

Vid detta utlåtande är äfven en reservation afgifven af Herr Lyttkens på grund af bristande utredning angående kostnaderna för den föreslagna postsparbanken. Jag tror dock, att den utredning han åsyftat ej kan åstadkommas, ty utgifterna för postsparbanken blifva naturligtvis beroende på dess verksamhet, så att ju större inkomsterna blifva, desto större blifva äfven utgifterna och tvärt om. Det är nemligen skilnaden mellan in- och utlåningsräntan, som skall betala kostnaderna, och då man kan antaga att de medel, som skulle komma att utlånas, till största delen torde kunna placeras mot 5 procent ränta samt att inlåningsräntan komme att bestämmas till 3 à 3½ procent, skulle skilnaden, i fall postsparbanken finge någon större utsträckning, fullkomligt betäcka kostnaderna. I det fallet hyser jag således icke någon fruktan. Men hvad jag egentligen fruktar, det är att den vackra institution, som vi för närvarande hafva inom landet i våra socken- och stadssparbanker, hvilka samla upp stora kapital och göra dem fruktbärande på berömligt sätt, skall komma att skadas och inskränkas i sin verksamhet. På den grund kan jag för min del, enär jag icke finner att något behof för tillfället föreligger att inrätta den postsparbank, hvarom nu är fråga, under erkännande af det vackra i syftet af förslaget, likväl icke annat än instämman med dem, som önska afslag å den Kongl. propositionen.

Herr Hedlund: Man får vid denna institution, som vid hvarje annan sätta olägenheterna och fördelarne mot hvarandra och se efter, på hvilkendera sidan de ena eller de andra kunna vara öfvervägande. För min del har jag sökt till pröfning upptaga så väl de förmåner som blifvit framhållna i motiveringen till Utskottets betänkande, som de olägenheter, som blifvit framställda af reservanterna, och efter mogen pröfning, men äfven — jag kan gerna säga det — efter icke så liten tvekan har jag fått alldeles klart för mig, att fördelarne äro så öfvervägande, att det vore illa, om det af regeringen väckta förslaget blefve förkastadt. Jag skall bedja att för denna min mening få i största korthet anföra några skäl.

De olägenheter, man anfört, gälla i första rummet de obestämda kostnader, som skulle drabba staten. Det har redan af eu föregående talare visats, att farhågorna i detta fall varit alldeles öfverdrifna, och detta torde komma att vidare visa sig, enär den väsentliga delen af kostnaden är beroende å den tantième eller andel i vinsten, som skulle tillfalla den, som mottoge insättningarne, hvaremot han ej komme att erhålla någon fast lön. Mot denna risk af kostnader för staten ställer sig i allt fall det i både moraliskt och ekonomiskt afseende viktiga syftemål, hvarom här är fråga. Jag finner kanske icke så stor betydelse som många andra i denna sparsambetsdygd, för hvilken så mycket ifrats äfven på sådana håll, der man icke finner sjelf lämpligt att iakttaga den. Men i allt fall är sparsamheten en dygd, och då vill jag särskildt påpeka det viktiga moment, som ligger i de här före-

*Om inrättan-  
de af en post  
sparbank.  
(Forts.)*

Om inrättan-  
de af en post-  
sparbank.  
(Forts.)

kommande postsparmärkena och postsparkorten. Det synes mig alldeles klart, att i synnerhet ungdomen skall blifva intresserad af att lägga tio öre till tio öre för att få sitt sparkort fylldt och sedan öfverlemna det till insättning i en sparbank. Det är just denna ifver att med tio öre börja samla ett småningom växande kapital, som utgör den kraftigaste sporrén att undvika att onödigtvis bortkasta något, om än så obetydligt penningebelopp.

Det andra argumentet mot förslaget är det, att penningarne skulle tagas från kommunerna derigenom att de medel, som tillflutit de lokala sparbankerna, skulle inflyta till staten. Mot detta argument ber jag att få inlägga en gensaga. Sparbankerna äro icke till för att låna ut penningar åt befolkningen inom kommunerna, utan för att mottaga de mindre bemedlades penningar och gifva dem afkastning mot fullgod trygghet. Jag vet visserligen att på åtskilliga orter man kommit derhän, att betrakta sparbanker såsom lånebanker till försträckning åt kommunernas näringslif, men denna uppfattning är icke riktig. Det är icke ändamålet med sparbankerna att gifva oss jordbrukare lån af de besparingar, som sparbankerna insamlat, ty dessa lån få vi söka oss på annat håll. Vill man hafva en sådan låneinrättning, må man bilda folkbanker i orterna och då med dem förena de sparkassor, som på många ställen finnas. Det argumentet, att man skulle vara hindrad att inrätta denna institution på den grund, att sparbanksmedlen då icke skulle komma orterna till godo, såsom förut skett, måste jag således ogilla. För öfrigt har det redan visats, att faran i detta hänseende icke är synnerligen stor, ty genom insättande i sparbankerna af de små besparingar, som på sparkorten uppsamlats, skall i riklig mån för de kommunala sparbankerna fyllas hvad på annan väg kan dragas derifrån.

En annan stor fördel, som redan förut påpekats, men hvarom jag vill ytterligare erinra, är det för postsparbanken egendomliga förhållandet, att medlen äro insättbara och lyftbara i hela riket. Jag kan insätta ett belopp i Ystad och lyfta det i Haparanda samt tvärt om, och dessa motböcker blifva på detta sätt ett slags resekreditiv för den, som har dem i sin hand. Den fördelen för den flyttande befolkningen är mycket stor.

Så komma vi till historien om tryggheten. Det är visserligen sant, att vi hafva en lycklig erfarenhet i vårt land derom, att inga förluster drabbat någon insättare i en sparbank, vare sig genom förlust, som drabbat sparbanken sjelf, eller genom dålig förvaltning, och detta förhållande utgör verkligen ett det mest hedrande vitsord åt svensk ärlighet och heder. Jag vill dock i förbigående nämna, att förluster verkligen uppkommit för en och annan sparbank, hvilka skulle hafva kommit att drabba den fattige insättaren, så vidt de icke blifvit betäckta från annat håll, der man icke velat att insättaren skulle härför utsättas och hela svenska sparbanksväsendet derigenom bringas i misskredit. Äfven i förbigående må jag nämna, att i Finland, hvars sparbanksväsende är ordnad på samma sätt som hos oss, inträffade för ett par år sedan med en sparbank en katastrof, som väckte mycket uppseende, men hvars detaljer jag icke känner. Jag

säger emellertid, att det varit till heder för oss, att vi kunnat genomgå en sådan period i sparbankernas utveckling, hvarunder insättningarnes storlek uppgått till 150 millioner, utan att någon förlust för insättnarne uppkommit. Men, mine herrar, detta har mycket berott derpå, att sparbankerna hittills varit ett slags välgörenhetsinrättningar. Det har varit folket i orterna, som af nitälskan för den goda saken underkastat sig uppoffringar för ändamålet och som därför också vårdat sig om dessa medel som om en samvets sak och äfven sjelfve, om förluster uppstått, betäckt dessa, så att de ej kommit att drabba insättnarne. Med den växande omfattning, sparbanksväsendet kan få, bör man dock icke bygga allt på denna oförlighet. Och om någonsin den stora säkerhet, som staten gifver, bör användas, så är det i fråga om de allra minsta besparingarne.

Det förefaller mig — jag vill sluta med detta och icke upprepa något vidare af hvad som redan blifvit sagdt om fördelarne af en sådan inrättning — att det skulle vara bra illa af Riksdagen, om den nu tillbakavisade ett sådant förslag af regeringen som detta, hvilket verkligen är tidsenligt och riktigt samt, tillämpadt, i England redan visat sig bära de största och rikaste frukter. När man här, i vårt land, talar om fruktan för denna centralisation, böra vi ej glömma, att engelska folket, som så litet älskar centralisation och så mycket håller på den kommunala sjelfstyrelsen, likväl icke tvekat att ingå på på denna centralisation just i och för de stora fördelar, som ligga deri, att dessa banker äro tillgängliga öfver hela landet, så att någon fruktan i detta hänseende behöfva vi då icke hysa. För min del är jag glad, att detta förslag till institution kommit fram, och vill icke hafva att förebrå mig att hafva tillbakavisat ett så vackert initiativ från regeringen i en så fosterländsk sak.

I detta anförande instämde Herrar *Wennerus, af Trolle, Öberg, Beijer, Sjö* och Friherre *Nordenskiöld*.

Herr Nils Petersson: Här har framhållits såsom ett hufvudargument mot antagande af nu föreliggande förslag, att det skulle sakna utredning, och att man icke kunde se, hvad kostnaderna för denna postsparbank skulle komma att belöpa sig till. Vore det förhållandet, att man skulle behöfva bilda en särskild tjenstemannacorps för skötandet af denna vidlyftiga apparat, skulle jag vara den förste att dela dessa betänkligheter mot antagandet af detta förslag, men när så icke är fallet, lär det vara öfverflödigt att hafva många bekymmer i den vägen. Skulle försöket att inrätta den här föreslagna postsparbanken mot förmodan misslyckas, är det lätt att åter draga in anstalten och öfvergifva hela planen, utan att man dervid riskerar att behöfva sätta några tjenstemän på indragningsstat. Detta är en så stor fördel hos förslaget, att man endast därför icke behöfver hysa de farhågor mot detsamma, som man i annat fall kunde hafva. När man derjemte tager i betraktande de öfriga fördelar, detta förslag har med sig, synes det mig att man icke bör stanna i någon villrådigh-

*Om inrättande af en postsparbank.*  
(Forts.)

Om inrättan-  
de af en post-  
sparbank.  
(Forts.)

het om dess lämplighet. Det är väl sant, att vi hafva så godt om sparbanker, att det kan tyckas, som om vi hade öfverflöd derpå, och enligt en uppgift i en reservation skulle deras antal utgöra 351, men detta är i verkligheten för litet i ett så vidsträckt land som vårt. Jag tror därför, att den föreslagna tillökningen af omkring 1,600 dylika sparbanker, hvilka äro fördelade i hela landet, just är hvad vi ungefärligen behöfva, om ändamålet med dessa sparbanker, hvilket ju är att uppsamla öfverallt de minsta besparingar, verkligen skall kunna vinnas. Det är nemligen förhållandet, att det är just det tillfälle, som erbjuder sig, eller lättheten att kunna aflemna dessa små skärfvar, hvilket gör att de besparas. Bor man långt aflägsset från sparbanken eller är insättningen i densamma förenad med besvär, öfvergifver man lätt tanken på att göra några besparingar. Jag anser, att idén om dessa postsparbanker är så god och lycklig, att man icke bör försumma tillfället att försöka sig i den vägen. Derigenom att dessa banker äro utplanterade öfver hela landet, blifva de likasom små sugrör, hvilka kunna samla i hop dessa små skärfvar. Många bäckar små göra en stor å, och man kan knappt på förhand göra sig en riktig föreställning om storleken af den summa, dessa små bidrag komma att bilda.

Men äfven en annan stor fördel är enligt min tanke förenad med dessa postsparbanker. Jag tror nemligen, att hela vår nations uppfostran är stadd i en viss missrigtning, och att njutningslystnad samt slöseri utan rimligt förhållande till tillgångarne vill bemäktiga sig densamma och detta icke minst bland det uppväxande släktet och barnen. Då de få sig en slant, gifva de i allmänhet ut den till onödiga saker; gossen köper sig en cigarr och flickan en karamell; der hän går det, därför att de icke få lära sig att hushålla, redan när de börja skolan, eller att akta för någonting det lilla, de hafva. Det har en stor betydelse, att redan hos de små barnen blifver inplantad fördelen af att spara, och jag tror icke, att svenska nationen är så bortkommen, att den icke, när vinstbegäret blifvit väckt, skulle uppskatta fördelen af att ega något. En sparbanksbok kan till och med för barn mången gång uppväga både en karamell och en cigarr, och för att få något att sätta in i densamma kunna de ofta göra en uppoffring af mindre nyttiga saker, så att man väl icke kan anse annat än att idén är god. Jag vill därför begagna tillfället att uttala min tacksamhet till regeringen för att den tagit detta steg, ehuru jag icke kan neka till, att jag tycker, att det kommer något sent. Likväl är det bättre, att det kommer sent än aldrig. Vi hafva hittills försummat att samla kapital inom landet och velat lefva stort, men detta är orätt och kan komma att hämma sig sjelf i längden.

Jag skall icke vidare orda i saken, ty många talare komma nog att uppträda efter mig. Jag har, som jag nyss nämnde, härmed endast velat uttala min tacksamhet till regeringen för att den framlagt förslaget och framhålla, att den våda, som uppgifvits ligga i detsamma, icke kan antagas hafva någon motsvarighet i verkligheten. Jag får således på det varmaste förorda bifall till förslaget, hvilket jag tror skall komma att visa sig vara ganska nyttigt och behöfligt.

Herrar *Arnoldson, Magni, Björkman, L. Jönsson, Ljungman, Wallenius* och *Dahn* förenade sig med Herr Nils Petersson.

*Om inrättande af en post-sparbank.*  
(Forts.)

Grefve Sparre: Herr Talman! Det skulle otvifvelaktigt väcka ett sorgligt uppseende i vårt land om denna Kammare, som vi, som anses och anse oss i allmänhet stå den arbetande klassen närmast och som böra föra dess talan, om vi skulle säga nej till en af regeringen framställd proposition, uppenbarligen afseende just denna klass' intresse. Jag tror icke, att många ord behöfva spillas på denna sak. Jag tycker mig finna, att den har så starka sympatier för sig här i Kammaren, att allt vidare ordande kunde vara öfverflödigt. Det är blott en enda anmärkning, som skulle kunna göras ur synpunkten af landsortens intresse, ett intresse, som — jag erkänner det — jag mycket sympatiserar för, emedan jag ju tillhör landsorten, och denna anmärkning skulle vara att penningarne möjligen skulle dragas från landsorten och koncentreras i hufvudstaden. Men man har redan sagt — och det är också min mening — att man icke behöfver hysa någon fruktan i detta hänseende, då det är temligen uppenbart att den stora skilnaden mellan  $3\frac{1}{2}$  procent, som postsparbanken kommer att gifva, och 5 procent, som sparbankerna vanligen lemna, skall verka derhän, att så ofta folk samlat en liten sparpenning i postsparbanken, så öfverflytta de den genast till sparbanken i orten, der de få högre ränta.

En talare på göteborgsbänken har sagt, att sparbanksväsendet i vårt land nått en så stor utveckling, att det icke behöfves något ingripande från regeringens sida. Våra sparbanker — sade han — gå ju sin gång af sig sjelfva. Jag kan beklagligen icke säga detsamma om den ort jag representerar. Oaktadt de flerfaldiga försök jag sjelf i egenskap af landshöfding gjort att åstadkomma sparbanker inom länet, hafva de icke haft den framgång jag önskat. Det finnes visserligen en 8 à 10 sparbanker der, men hvad förslår det på 300,000 innevånare. Orsaken härtill är att det går temligen lätt att åstadkomma sparbanker i städerna eller de mera folkrika distrikten, men der distanserna äro större, folkmängden mera spridd och besväret att komma till sparbanken större samt tillgången på personer, som ega den ställning och den människokärlek att de vilja egna sin tid och sina krafter åt detta allmännyttiga ändamål, är mindre, der möta mångahanda svårigheter. Jag hörde nyss att min granne, som är från en aflägsen trakt af Dalsland, under riksdagen fått mottaga försändelser med små penningebelopp från unga gossar i hans hemort med begäran att han skulle placera beloppen här, emedan de icke hade någon sparbank der hemma. Det är just tillfället att kunna göra en sparbanksinsättning, som är så lockande för sparsamheten. Och det är just i sparsamhet vi behöfva uppfostra och undervisa vårt folk, ty det är ett sorgligt vitsord, som svensken fått, att han i allmänhet icke är sparsam, utan lefver lätt och utan egentlig beräkning på framtiden. Det bör därför vara vår uppgift att tidigt hos folket utbilda denna förtänksamhet, som gör att jag redan under min kraftfulla ålder sparar för framtiden, så att jag äfven då har något att lefva af. Denna sparsamhet kan icke nog tidigt väckas och aldrig kan man

Om inrättan-  
de af en post-  
sparbank.  
(Forts.)

säga, att de penningar, staten för det ändamålet utgifver, äro bortkastade; långt derifrån. Men jag föreställer mig också, att de beräkningar man i detta afseende gjort äro högst öfverdrifna. Poststationsföreståndarne äro i alla fall pligtige att vara på sina tjänsterum, och jag kan icke tro, att postsparbanken skulle nödvändiggöra någon synnerlig tillökning i deras löner. Det blifver nog så, som en föregående talare nämnde, att de få en slags tantième, beroende på insättningarnes storlek. Och i det fallet behöfver man icke hysa några farhågor, ty då går aflöningen icke ut, förrän penningarne influtit, hvarför staten icke behöfver vidkännas någon utgift för detta ändamål.

Hvad som i våra dagar ingifver så mycken oro för framtiden, det är just frågan om arbetarens ställning. Vi talade temligen vidlyftigt om den frågan vid sistlidet års riksdag, då vi diskuterade en af Herr Westin i detta ämne väckt motion. Kammaren förklarade då, under betygande af sina sympatier för frågan, att det dock i dess dåvarande outredda skick icke var något att göra åt densamma. Om denna fråga kan man åtminstone icke säga att den outredd. Regeringen har utförligt låtit bereda den af en för ändamålet särskildt tillsatt komité, hvars arbete regeringen nu framlagt för Riksdagen. Frågan gäller icke något annat än att bereda folket tillfälle till sparsamhet. Skulle det verkligen vara Andra Kammaren, som skulle kunna säga nej till något sådant?

Jag hemställer om bifall till Utskottets förslag.

Herr Göransson: Ehuru varm vän af sparsamhet, kan jag dock icke finna, att inrättandet af en postsparbank för riket nu är af behofvet påkalladt. Vi hafva ju redan sparbanker så väl i städerna som på landet; städerna hafva dels afdelningskontor å landsbygden och dels hafva landskommunerna sjelfva särskilda sparbanker. Jag tror därför icke, att det saknas tillfälle att kunna placera sina medel för dem, som vilja spara. Här har anförts så väl i Utskottets betänkande som i de komiterades yttrande, hvilka utredt denna fråga, att denna postsparbank skulle vara afsedd för de mindre bemedlade och för smärre insättningar. Ja, det är nog mycket godt och väl, att man här tagit sig deras sak an, men det har dock förundrat mig, att man kan påstå, att dessa mindre bemedlade ofta nog använda sina penningemedel till en njutning, som kan anses umbärlig, om icke skadlig. Jag vill visst icke neka, att detta kan ske någon gång, och det är sorgligt nog, men om man jemför dessa mindre bemedlades små inkomster af 3 å 400 kronor per år t. ex., och så antager att de hafva en talrik familj att försörja, med de mera bemedlades tillgångar, kan jag icke finna annat än att deras så kallade öfverflödiga njutning kommer att blifva synnerligt ringa. Deremot tror jag mig snarare kunna påstå, att det finnes personer, som hafva lika många tusen kronors årlig inkomst som dessa hafva hundratal och till och med derutöfver och i fråga om dem finnes kanhända mera öfverflödiga njutning; för dem synes det snarare vara skäl att bereda tillfälle till sparsamhet; men derom talas icke i detta förslag. Hvad är hufvudsakligaste ändamålet med sparsamhet? Utan tvifvel att vid sjukdoms-

fall eller på ålderdomen kunna vara oberoende och i en betryggad ställning, så att man då icke behöfver lefva af nådegåfvor eller falla fattigvården till last. Att så kunde ske, torde vara godt, och jag skulle för min del önska att så kunde ske i högre grad än nu är förhållandet, äfven i afseende på de mera bemedlade klasserna, som hafva större inkomster än de fattigare. Måhända skulle man då icke behöfva finna så många, som behöfde pensioner på sin ålderdom, så väl för sig sjelfva som sedermera för sina enkor och barn.

Utskottet har sagt, att dessa postsparbanker skulle vara nyttiga och nödvändiga isynnerhet för den arbetarebefolkning, som vore skild från hemmet och sysselsatt vid flottning, jernvägsbyggnader och dylikt; ty dem skulle härigenom lemnas tillfälle att insätta sina små besparingar, hvar de än befinna sig. Jag tror dock, att det i detta afseende icke är så illa bestäldt redan nu, ty om de blott vilja spara, hafva de lätt att sända medlen till sin hemort, och jag antager, att merendels hafva de anhöriga, möjligen egen familj, som de behöfva brefvexla med, och då kunna de lätt nog medsända sina penningar för att insättas i sparbanken; och detta torde icke möta någon svårighet. Vilja de deremot icke spara, lära de svårligen hellre sätta in dem i postsparbanken, utan de hitta nog på anledning att förstöra dem ändå.

Det har också sagts, att det skulle vara uppmuntrande för barn att kunna spara sina små behållningar och icke komma i frestelse att använda dem till öfverflödsartiklar, karameller och dylikt. Detta är nog också en god idé, men jag tror det går för icke lika lätt att lägga penningarne i en sparbössa, som att gå till postanstalten med hvarje tioöring för att få ett sparmärke; ty då man fått en krona i sparbössan, kan man lätteligen insätta densamma i de enskilda sparbankerna, der man vanligen får 5 procent ränta, hellre än att sätta medlen i postsparbanken, der man icke får mer än 3,6 procent, såsom nu är föreslaget. För min del unnar jag också den fattigare eller mindre bemedlade befolkningen att få så hög ränta som möjligt, och det synes mig därför hårdt, att just dessa skulle behöfva få lägre ränta än öfriga samhällsklasser.

Här har äfven talats om att posttjenstemännen skulle vara skyldiga att sköta postsparbanken, men att de äro skyldiga dertill utan ersättning, det kan jag icke tro, och man vet ännu icke huru stor denna ersättning kan komma att blifva. Komiterade hafva visserligen sagt, att det skulle blifva 2 öre för hvarje insättning och 1 krona för hvarje insatt tusenkrona, men det är dock ovisst huruvida det kan stanna dervid. Emellertid talas om en styrelse och en byråchef med erforderligt antal biträden, ehuru det icke talas om hvilka lönebelopp detta skulle kräfva. Tvenne reservanter hafva visserligen uppgjort ett kostnadsförslag, men deri ingår hvarken aflöningen för byråchefen eller hans biträden och ändå slutar det på en summa af 100,000 kronor. Jag tycker då det kunde vara lika så bra, om dessa fattiga och mindre bemedlade finge dessa 100,000 kronor mera i sina besparingar än att använda dem till ännu ett nytt embetsverk.

*Om inrättande af en postsparbank.*  
(Forts)

*Om inrättan-  
de af en post-  
sparbank.  
(Forts.)*

Jag skall således, på samma gång jag ber att få instämna i Herr Lyttkens reservation, tillåta mig att yrka afslag på Utskottets förslag.

Herr Sven Nilsson: Jag behöfver icke ingå i något vidlyftigare försvar för Utskottets föreliggande förslag, sedan en af Utskottets ledamöter, Herr Ekenman, gjort så väl reda för de åsichter, som inom Utskottet i denna fråga gjort sig gällande till förmån för Kongl. Maj:ts proposition. Jag förenar mig för min del helt och hållet i den utredning han lemnat, och jag begärde ordet endast för att söka vederlägga ett och annat yttrande, som af honom icke blifvit till bemötande upptaget.

Först och främst vill jag då upptaga den fråga, som blifvit framkastad af den förste talaren, nemligen om saknaden i så väl Utskottets betänkande som Kongl. Maj:ts proposition af en fullständig utredning i ämnet. Samme talare har, såsom vi veta, reserverat sig emot Utskottets hemställan och hans reservation innehåller, att han önskar att Kongl. Maj:t måtte framlägga en utredning i frågan, men har dervid helt och hållet glömt att ifrågasätta, det Kongl. Maj:t äfven skulle, efter skedd utredning, åter framkomma med sjelfva hufvudförslaget. Jag kan för min del icke förstå, hvartill en utredning tjenar, om icke meningen är att ånyo framlägga sjelfva förslaget. Ett sådant yrkande har han emellertid icke gjort och därför förmodar jag, att hans yrkande i sjelfva verket betyder ett yrkande på rent afslag. För min del tror jag, att det icke stode mycket att vinna på en dylik utredning; ty såsom man väl kan finna af Kongl. Maj:ts proposition, är det meningen, att denna postsparbank skall bära sig sjelf. Det är tydligt uttaladt, att ungefär en procent af räntan å insatta medel skulle användas till omkostnader för postsparbanken, och jag för min del är förvissad om, att detta skall räcka till. Möjligt är, att så ej sker i början af postsparbankens verksamhet, emedan jag föreställer mig, att insättningarna i början icke blifva så synnerligen stora; men jag hyser den lifliga öfvertygelsen, att denna fråga är af den stora vikt för hela vårt land och i synnerhet för de arbetande klasserna, att äfven om staten skulle i förstone göra någon uppoffring därför, jag dock tror, att den är väl värd att göras. Sedan postsparbanken har nått en större utveckling, så att den kan jämföras med andra länders liknande inrättningar, torde det deremot vara alldeles otvifvelaktigt, att denna postsparbank icke blott skall bära sig, utan äfven lemna öfverskott. Exempel derpå har man från utlandet, och jag kan icke föreställa mig, att icke samma goda resultat, som man der vunnit, äfven skulle kunna förväntas i vårt land. Jag tror således att yrkandet, att hos Kongl. Maj:t begära en utredning, endast är ett svepskäl för att derigenom lättare kunna åstadkomma ett afslag.

I afseende på kostnaderna för denna postsparbank, vill jag fästa Kammarens uppmärksamhet derpå, att Kongl. Maj:t icke har föreslagit anställande af någon fast tjänstemannapersonal. Det är hufvudsakligen sådane tjänstemän, som redan finnas, hvilka skola för ändamålet användas, nemligen posttjänstemännen. I den så kallade centralstyrelsen skulle, jemte en af Konungen förordnad ledamot, tvenne post-



tjenstemän samt en af fullmäktige i Riksbanken och en af fullmäktige i Riksgäldskontoret tjenstgöra. Endast en enda tjänsteman skulle således af Kongl. Maj:t särskildt tillsättas, men likväl blott på förordnande. Blifver det sedermera icke mycket att göra i postsparbanken, föreställer jag mig att de arfvoden, som dessa personer komma att åtnjuta, skola blifva ganska obetydliga. Blifver det åter mycket att göra, blifva kostnaderna naturligtvis ökade, men, såsom jag redan nämnt, kunna insättarne då sjelfva gälda desamma. Äfven de tjänstemän, som äro anstälde vid postanstalterna i riket, skola erhålla godtgörelse för sitt besvär med insättningar och uttagningar för postsparbankens räkning, då de erhålla en viss, ehuru obetydligare andel af de sparmedel, som komme att gå genom deras händer. Jag föreställer mig emellertid att detta för dem skall vara en ganska välkommen biförtjenst, då detta nya åliggande kan skötas utan olägenhet vid sidan af de egentliga postgöromålen, och har man således från det hållet icke att befara några större utgifter för postsparbanken.

Nu har här af en talare från Göteborg ifrågasatts, om denna postsparbank vore af behofvet påkallad. Och han besvarade denna fråga med nej! För min del måste jag deremot dertill svara ett obetingadt -- ja! Han syntes hafva den uppfattning att våra sparbanker voro alldeles tillräckliga, och han gick till och med så långt, att han påstod, att postsparbanken skulle motverka de enskilda sparbankerna på landet. Då jag erhöll den Kongl. propositionen, medgifver jag, att äfven jag till en början var af den åsigten som den af mig omnämnd talaren, att nemligen postsparbanken möjligen skulle kunna komma att verka skadligt för våra sparbanker i synnerhet på landet, och jag hyste då den farhågan, att, i händelse en postsparbank komme till stånd, denna således skulle blifva till skada för landet, i synnerhet då jag väl vet huru ofantligt stort gagn dessa sparbanker utträttat för vårt land, i jämförelse med privatbankerna. Men genom den utredning af frågan, som vunnits dels genom komiténs utlåtande och dels inom Utskottet, har jag likväl kommit till en helt motsatt åsigt. Jag är nu mera så lifligt öfvertygad om att postsparbanken skall vara till nytta för sparbankerna, att jag endast af det skälet skulle vilja tillstyrka bifall till den Kongl. propositionen. För min del tror jag, att man bland den fastare befolkningen på landsbygden icke kan i allmänhet påräkna några större eller allmännare insättningar i postsparbanken, i synnerhet på sådana orter der sparbank är lätt tillgänglig. För den lösare befolkningen deremot anser jag en dylik postsparbank vara af synnerlig nytta och jag tror att, om den kommer till stånd, skall dess verksamhet blifva gagnande just bland denna lösa befolkning i vårt land. Vi veta litet hvar att stora arbetsföretag pågå inom många delar af vårt land, och på sådana ställen är en ganska stor mängd arbetare samlad från olika delar af landet. Då någon sparbank icke finnes på platsen, der de hvilken tid som helst kunna få insätta sina besparingar, och, om än sådana finnas, med den tidsutdrägt och det besvär som erfordras för att återfå desamma, är detta för dem en stor olägenhet, hvilken genom den nu föreslagna sparbanken skulle afhjelpas. Ty i och med detsamma som arbetaren

*Om inrättande af en postsparbank.*  
(Forts.)

Om inrättan-  
de af en post-  
sparbank.  
(Forts.)

får sin lön af arbetsgifvaren, kan han då insätta hvad han icke för tillfället behöfver och blir således icke tvungen att bära alla sina besparade penningar i sin ficka, ty han har vanligen icke något annat förvaringsställe. Det är just i detta afseende som postsparbanken skulle hafva sin största nytta med sig. Ty har arbetaren icke något tillfälle att genast insätta sina penningar i säkert förvar, så förstöras de mången gång på krogen eller på annat sätt. I bästa fall nödgas han, då han icke kan lemna dem i säkert förvar till förräntning å den plats, der han har sitt arbete, samla besparingarne tills han får en summa, tillräckligt stor för att det lönar sig att med posten sända den till sin hemort för att göra den fruktbärande, men huru mycket har icke under tiden ur kassan försvunnit, som kunnat besparas? Om postsparbanker inrättas, försvinner på samma gång denna olägenhet. Arbetaren lemnar genast sina små besparingar, som oftast kan ske genom arbetsgifvaren, till närmaste postanstalt, och han får på sådant sätt utan något som helst besvär eller någon kostnad småningom ett samlat kapital, som han, när han kommer till sin hemort, kan i postanstalten derstädes uttaga, och hvarmed han kan köpa sig en statsobligation, som gifver honom en större ränta, eller ännu hellre kan han insätta penningarne i sparbanken i den ort, der han är bosatt, som gifver honom en ännu högre ränta än staten. Jag är öfvertygad om att de flesta skola använda den senare utvägen af den anledning, att sparbanken kan gifva en större ränta än någon annan penningeinrättning i allmänhet gör. Jag tror mig således härigenom hafva tydligt visat icke allenast att ett behof om inrättande af en postsparbank fins, utan äfven att någon skada för sparbankerna icke uppstår genom inrättande af en sådan postsparbank, hvarom här är fråga, utan snarare motsatsen. Samme talare nämnde, att genom statens garanti för de insatta medlen skulle det enskilda intresset för sparbankerna qväfvas. Jag har ännu aldrig hört uttalas den mening, att genom statens garanti skulle ett intresse qväfvas. Tvärt om har jag gjort mig den föreställningen, hvilken jag tror ingen skall kunna jäfva, att den garanti, som lemnas af staten, är den största man kan få. Jag föreställer mig således att, om postsparbanken gagnar sparbanken i stället för att skada den, staten, i stället för att qväfva denna sak, skall uppmuntra den.

Att våra sparbanker icke i närvarande tid motsvara behofvet, visas bäst af den omständigheten, att der sparbankerna icke äro när som helst tillgängliga för insättningar, händer det icke så sällan att personer, som hafva ganska lång väg till närmaste stad, der sparbanken hålles öppen alla dagar, hellre resa denna väg för att der få deponera sina besparingar än att behålla dem tills sparbanken blir tillgänglig. Det är således äfven af den omständigheten klart och tydligt, att ett behof i detta fall förefinnes. Om en postsparbank inrättas, kommer den möjligen af denna orsak att konkurrera med sparbankerna, men i så fall tvingas de senare att ställa sin verksamhet så, att de blifva mera tillgängliga för allmänheten, hvilket ju är en fördel för det allmänna.

För min del skulle jag beklaga, om denna Kammare afslår den nu gjorda framställningen, hvilken tydligen måste komma att verka till

våra arbetares bästa. Jag vill icke förneka, att, såsom den siste talar-  
ren nämnde, det vore önskligt, om äfven den förmögnare klassen i vårt  
land, mer än hittills skett, måtte öka sin sparsamhet. Men det skulle  
sannerligen vara ett vackert exempel, om Riksdagen i lagstiftningsväg  
komme derhän, att de mindre bemedlade klasserna sattes i tillfälle att  
genom ökad sparsamhet gifva de bättre bemedlade ett godt föredöme  
i detta afseende. Då jag är öfvertygad om att detta förslag skall  
verka så väsentligt för sparsamhetens ökande bland de mindre bemedlade  
i vårt land, är jag viss om att denna sparsamhet jemväl skall i sin  
mån sträcka sig äfven till andra samhällsklasser. — Jag tror derfor  
att en vigtig sak för vårt folk undanskjutes till en kan hända aflägsen  
framtid, om Kammaren afslår den Kongl. propositionen, och tror tillika  
att, om så sker, Kammaren icke fattar sitt beslut i den rätta riktningen,  
i synnerhet mot den arbetande klassen. Kammaren har redan en  
gång förut vid denna riksdag vid behandlingen af en fråga, som tyd-  
ligen afsåg dessa arbetares stora intresse, bemött den derom gjorda  
framställningen på ett sådant sätt, som jag tror att Kammaren i dag  
icke å nyo bör upprepa.

Jag anhaller på dessa skäl om bifall till det nu föreliggande  
förslaget.

Herr Jöns Rundbäck: Herr Talman! Mine herrar! Låt vara  
att syftet med detta förslag är godt, men otvifvelaktigt är dock att  
det kommer att menligt inverka på den vackra utveckling och den  
verksamhet, som våra sparbanker hittills i vårt land åstadkommit.  
Denna verksamhet och denna utveckling tror jag icke att man bör  
afbryta, då jag är öfvertygad om att den för hvarje dag och för hvarje  
år kommer att blifva allt mera vacker och bättre än den nu är, ty  
nu har förtroendet till sparbankerna i vårt land stadgat sig.

En talare bakom mig framkastade till herrarne den paradoxen,  
att sparbankerna icke äro inrättade för att förmedla lån för den en-  
skilde eller kommunen. De skulle således vara pligtiga att låta de  
samlade besparingarne ligga obegagnade i sina kassor och ändå för  
dem erlægga ränta. Jag har deremot ansett och anser i denna stund,  
att sparbankerna lika mycket äro till för att samla besparingar och  
göra dem fruktbringande som för att sprida penningar och kapital i  
landsorterna. Och, mine herrar, är det så att staten har för afsigt  
att sätta så hög ränta, att de medel, som stå i sparbankerna, komma  
att tagas ut, så ber jag herrarne besinna, att det blir många, för hvilka  
detta tryck kommer att kännas mycket hårdt; ty om dessa medel,  
som för närvarande uppgå till omkring 150 millioner, utlånade till stä-  
der, kommuner och enskilda, skulle komma att tagas ut för den större  
säkerhetens skull som staten erbjuder, så kommer detta att åstad-  
komma många svårigheter.

Man har yttrat att, sedan medlen blifvit till något tillräckligt be-  
lopp samlade i postsparbankerna, så skulle de komma att läggas i stats-  
obligationer. Det skulle sålunda blifva ett ordentligt utsugningssystem  
som sattes i gång. Ty alla besparingar skulle uppsugas från alla möj-  
liga håll, till och med de små tio-öringarne, och de skulle gå in i stats-

*Om inrättan-  
de af en post-  
sparbank.  
(Forts.)*

Om inrättan-  
de af en post-  
sparbank.  
(Forts.)

inrättningarna under förespegling af den högsta möjliga utlåningsränta. Man torde dock snart få lära sig inse, att det icke går an att på detta sätt suga ut och draga bort allt rörligt kapital. Dessa besparingar, som hittills upptagits i sparbankerna, de hafva utdelats i orterna och spriddt arbete och skapat ytterligare nya inkomster och nya tillfällen till besparingar.

I den trakt der jag är boende, der anser jag sparbanksväsendet vara temligen väl ordnad. Först och främst finnas i alla städer sparbanker, och då folket från landet alltid någon gång i veckan besöker städerna, så hafva de ingen svårighet att få sätta in sina besparingar i sparbankerna. Det är så inrättadt, att om de icke äro öppna hvarje dag, så äro de dock öppna vid hvarje tillfälle, då städerna allmänt besökas, vid torgdagar eller dylika tillfällen. Landstinget i vårt län har låtit sig angeläget vara att vid sitt första sammanträde inrätta en länssparbank i Göteborg och att anordna sockenkomitéer i länets församlingar. Jag är sjelf ledamot af en sådan sockenkomité. Der är det en person, som tager emot medlen. Det skulle rätteligen vara två, men då denne är en fullt tillförlitlig karl, så tager han emot medlen när som helst och skickar in dem till sparbanken. I många af våra folkskolor finnes det sparbössor — det finnes sådana äfven här i Stockholm; — der få de lägga in sina besparingar och sedermera skickas de till sockenkomitén eller sparbanken. För den skull tror jag att det redan är temligen väl sörjdt för det ändamål som med postsparbanken afses, och att man icke kommer att vinna någon synnerlig förbättring, utan blott en ökad kostnad genom denna sak.

Ställes räntan för högt, så blir följden den att penningarne sägas upp och uttagas från sparbankerna; sättes deremot räntan för lågt, så blir följden den att ändamålet icke vinnes.

För öfrigt, då här talas om lätt tillfälle att få sätta in sina besparingar, så ber jag att få erinra om att våra postanstalter icke äro öppna alltid. I § 2 bestämmes att insättning kan ega rum vid de postanstalter, postsparbankens styrelse bestämmer. Det är således icke sagdt, att det blir vid alla postanstalter, som insättning kan få ega rum. Det kan mycket väl hända att det blir 2 à 3 mils väg för dem, som vilja göra insättningar, och då inträder väl icke för dem någon förbättring. För öfrigt skall jag säga att de små besparingar, som arbetarne under veckans lopp göra, lära de väl fortfarande sända till hemmet, der de väl behövas. Derför anser jag, att största faran ligger deri att postsparbanken skulle upptaga alla besparade medel. Och hvilka skulle dessa medel tillhöra? Jo, arbetarne och de mindre jordbrukarne, som skulle använda dem till nya utlägg för att ytterligare förkofra sig. De hafva sina medel insatta i sparbanker endast så länge, att de ihopsparat så mycket som erfordras för att bygga ett hus eller företaga odling å jord. Om medlen nu komma att läggas ned i Stockholm och för dem inköpas obligationer, så blifva de sedermera icke så lätt tillgängliga.

Man har talat om försnillningar i sparbankerna. Jag tror dock, att man i detta afseende icke i hufvudsak kan göra någon anmärk-

ning mot förvaltningen af dessa banker. Visserligen har en och annan försnillning skett i sparbankerna, men sådana hafva också förekommit inom postverket. De garantier, som i fråga om sparbankernas förvaltning för närvarande finnas, äro i öfrigt så stora, att man icke gerna kan önska sig något bättre.

För min del tror jag för resten att, om folket får sköta sig sjelf utan något slags förmynderskap från statens sida, så går det lika bra. Den, som vill spara, gör det nog ändå, men den, som icke vill spara, sparar icke heller. Dessutom anser jag det vara orätt att beskylla vårt folk och i synnerhet de fattiga klasserna för slöseri.

Jag ber vidare få tillägga, att enligt min åsigt det icke torde gå lätt för sig att göra uttagningar af medel, som blifvit insatta i postsparbanken. Deremot är förhållandet motsatt beträffande sparbankerna. Jag vet att i sparbankerna uti Göteborg och andra städer kan en delegare, när han begär utfå penningar, som han har insatta på sin sparbanksbok, erhålla dem ögonblickligen, ty insättningarne äro i dessa banker i allmänhet större än uttagningar. Insättningarne kunna visserligen ibland vara mer eller mindre stora, men hafva bankerna penningar inne — och det hafva de i allmänhet — så utfår delegaren det begärda beloppet genast. Här i postsparbanken skall en insättare deremot vänta minst 10 dagar, innan han kan få lyfta den minsta inestående behållning eller någon del deraf. Det är icke alltid sagdt, att han har tillfälle att förut uppsäga sina penningar eller att han kan på förhand beräkna, att han inom 10 dagar är i behof af medlen. Jag tror att i det nämnda afseende sparbankerna ega företräde framför postsparbanken.

Hvad slutligen beträffar kostnaden för anordnandet af en postsparbank, så håller jag före att denna kostnad icke skall uppgå till särdeles stort belopp vid poststationerna. Men deremot tror jag att kostnaderna för postsparbanken här i Stockholm skola blifva ganska stora. Här behöfvas stora lokaler för banken och, då banken skall komma att förvalta kanske 100 millioner kronor, erfordras en massa böcker för den mängd kontor som behöfves, och en stor tjänstemannapersonal. Hvarenda dag kunna nemligen penningeposter i tusental inkomma och utgå i postsparbanken, hvilka måste bokföras.

I Göteborgs läns sparbank, som har att förvalta endast 5 millioner kronor, äro tre personer med biträden dagligen sysselsatta med sådant arbete. Då kan man tänka sig hvilken stor personal måste blifva erforderlig i postsparbanken, som skall förvalta 100 millioner kronor, och der omsättningen måste blifva ofantligt stor.

På grund af allt detta, och oaktadt syftmålet med den ifrågasvarande institutionen är godt, anser jag den likväl icke vara behöflig eller medföra åsyftad nytta. Jag yrkar därför afslag å så väl Kongl. Maj:ts proposition som Utskottets hemställan.

Chefen för Kongl. Finansdepartementet Herr Statsrådet The m p t a n d e r :  
 "Låt vara att syftmålet med denna institution är godt", — så började den siste talaren sitt anförande — "måste jag dock" — förklarade han vidare — "motsätta mig bifall till den Kongl. proposi-

*Om invrättande af en postsparbank.*  
 (Forts.)

Om inrättan-  
de af en post-  
sparbank.  
(Forts.)

tionen." Jag hoppas, att denna Kammares ärade ledamöter i allmänhet icke lika lättvindigt som han halka öfver det gagneliga i det syftemål, som här föreligger. Det är en vigtig sak, som Kongl. Maj:ts proposition afser, och det är därför påkalladt att noga öfverväga, om icke syftemålet med förslaget är förtjent af en större uppmärksamhet. Tillväxten i vårt sparbanksväsende och den ökning af de i sparbankerna insatta medel, som egt rum i vårt land, framför allt under de senaste båda årtiondena, är onekligen synnerligen glädjande. Men frågan gäller huruvida dermed är tillräckligt sörjdt för det behof, för hvilket, såsom jag hoppas, vi alla äro lika intresserade, nemligen sparsamhetens befrämjande. Det är en känd och af erfarenheten ofta bekräftad sak att den, hvilkens inkomster med knapp nöd förslå till att fylla lifvets oundgängliga nödtorft, kan endast med största svårighet undvara någon sparpennning. Men denna svårighet måste ökas i samma mån, som det är för honom förbundet med stora olägenheter att aflemna sparpennningen i en sparkassa. En talare på kalmarbänken, som nyss hade ordet, erinrade om det ofta fälda yttrandet, att det är tillfället som åstadkommer besparingen. Jag vill icke uttala någon förebräelse mot den mindre bemedlade för slöseri eller att han illa använder de penningar, han möjligen kan få öfver. Vare detta långt ifrån mig. Men äfven om han använder dem till beredandet af en i och för sig oskyldig njutning, så kvarstår dock det förhållande, att penningen möjligen kunnat besparas och att det otvifvelaktigt varit gagneligare, om så skett. Den, som har en liten sparpennning, behöfver beredas tillfälle att kunna med lätthet aflemna den i en sparkassa. Ty om man skall vänta i dagar och veckor, till dess sparbanken öppnas, eller vandra långa vägar för att komma till bankkontoret, då kan slanten under tiden hafva fått en annan användning, än om den i rätt tid kunnat aflemnas. Nu finnes det icke någon anstalt, som kan så sträcka sin verksamhet till ett lands alla delar som postverket, och det är just den omständigheten, som fäst hela världens uppmärksamhet på fördelen af att begagna denna anstalt i sparsamhetens tjänst.

Man har här talat om det stora antal sparbankskontor, som redan nu finnes i vårt land. Ja, jag medgifver att siffran 900 i och för sig låter ganska betydlig. Men, mine herrar, då man erkänner att det just är lättheten att kunna aflemna besparingarne, som är af så stor vigt, ber jag att få fästa herrarnes uppmärksamhet på hvad denna sifra i sjelfva verket betyder. Vi hafva för närvarande i vårt land ett sparbankskontor på hvarje 480:te kvadratkilometer, under det Preussen har ett per 180, Schweiz ett per 120, Danmark ett per 91, Italien ett per 80, Frankrike ett per 72, Belgien ett per 53, England ett per 50 och Nederländerna ett per 32 kvadratkilometer. Nu vill jag erinra, att äfven om våra nu varande sparanstalter skulle vinna den tillväxt, som blefve en följd af bifall till Kongl. Maj:ts förslag, om sålunda dessa 1,700 postanstalter tillika skulle öppnas för att mottaga besparingar, så blir sammanlagda antalet sparbanker i allt fall icke större, än att vi komme att hafva ett lägre antal sparbankskontor per kvadratkilometer än samtliga de länder jag nyss

nämnde. Det är vidare en annan företeelse, som konstant visar sig i de länder, hvilka tillegnat sig detta postsparbanksystem. Det har nemligen visat sig, att den nya anstalten tränger djupare än de gamla enskilda sparbankerna ned till de lägsta lagren af samhället, och att i det gamla systemet af sparanstalter således finnes en bestämd lucka, hvilken postsparbanken just afser att fylla. I England, Frankrike Italien och för öfrigt i alla de länder, der man anställt jemförelse mellan den publik, som besöker postsparbankerna, och den, som anlitar de enskilda sparbankerna — vi må nemligen icke tro, att Sverige ensamt åtnjuter den stora fördelen att ega sparbanker, som hafva allmänhetens förtroende, ty sådana finnas i åtskilliga andra länder och i samtliga de af mig nyss uppräknade — har man funnit, att under det de enskilda sparbankerna i allmänhet hafva sin klientel bland den jemförelsevis mera bemedlade samt den tjänande klassen, hvilken har sina bestämda löneinkomster, så härröra insättningarne i postsparbankerna deremot till väsentlig del från personer, hvilkas inkomster äro af en mera tillfällig natur. Det är företrädesvis daglönare och den mera rörliga delen af befolkningen som anlita dessa banker. Det är sålunda, såsom jag redan nämnt, en lucka i det nuvarande systemet postsparbanken åsyfta att fylla; och det är just därför man också i det ena landet efter det andra skyndat att tillägna sig denna gagnliga institution.

En annan sida af postsparbankernas verksamhet är framhållen af en talare på göteborgsbanken. Han talade om dessa supplementära besparingsanstalter i form af skolkassor och andra dylika inrättningar, hvilkas gagnande verksamhet han vitsordade och hvilka just uppmuntras och befrämjas genom tillkomsten af postsparkassorna. Mine herrar, denna sida af saken har, såsom samme talare också framhöll, en stor icke blott ekonomisk utan äfven moralisk vikt. Det är alldeles gifvet att det ligger mycken makt uppå att i det unga sinnet, mottagligt för intryck, i tid inplanta, att det är ordning, sparsamhet och omtanke, som utgöra vilkoren för individernas så väl som för nationernas ekonomiska välbefinnande. Vinner en sådan uppfattning redan tidigt insteg hos de unge, då kan man hafva hopp om en utveckling af karakterens sjelfständighet, af medvetandet af det personliga ansvaret och af insigten om hvars och ens pligt att genom eget arbete sörja för sin utkomst. Och det är af betydelse att en sådan uppfattning gör sig gällande, synnerligast i en tid som vår, då starka strömningar på många håll söka göra sig gällande i den riktningen, att man skall på samhället kasta ansvaret för den enskildes utkomst. Det är med hänsyn härtill man skyndat att utveckla detta system af supplementära sparkassor i skolorna, hvilka sedermera aflemna sin behållning i postsparbanken och hvilka främjas af den just derigenom att den sinnrika mekanism, som består i användandet af sparkort och sparmärken, medgifver uppsamlandet af äfven de minsta besparingar.

Såsom ett bevis på hvilken anslutning denna nya idé med sparmärken vunnit, ber jag få nämna, att i England försökte man anordningen till en början, innan man gjorde den definitiv, och det befans då att på en och en half månad aflemnades 14,000 fyllda kort, hvarje

*Om inrättande af en postsparbank.*  
(Forts.)

Om inrättan-  
de af en post-  
sparbank.  
(Forts.)

kort på tillsammans en shilling. Sedan man sålunda fått se resultaten, beslöt man sig för att tillämpa anordningen definitivt, och en månad senare hade genom dessa sparkort 58,000 nya sparbanksdelägare vunnits, hvilka insatt ett sammanlagdt kapital mellan 75 och 80,000 kronor.

Jag vill för öfrigt fästa Kammarens uppmärksamhet derpå, att behovet af dessa sparmärken och önskan att tillägna sig den nya idén icke varit så alldeles främmande för vårt land. En bank har länge tillverkat och försålt sådana sparmärken och i en annan del af landet har en än mera enskild institution, oaktadt tillstånd dertill hvarken sökts eller gifvits, gjort detsamma. Då jag erhöi kännedom derom att nämnde bank börjat med att utöfva denna rörelse, lät jag genom vederbörande länsstyrelse undersöka förhållandet, och jag kom då till insigt deraf, att denna bank utöfvade alldeles samma verksamhet som postsparbanken skulle komma att göra, fastän naturligtvis inom en mycket mindre krets. Det står icke, med den lagstiftning som för närvarande är gällande, i någons makt att förhindra vidtagandet af en dylik åtgärd från enskild banks sida. Vål kunna de enskilda *sedelutgifvande* bankerna i den ställning, de enligt lagstiftningen intaga, derifrån förhindras; men enskild aktiebank, liksom hvarje enskild person, är enligt min mening oförhindrad att utfärda dylika sparmärken. Jag tror dock att det måste blifva synnerligen angeläget för lagstiftningen att snart taga denna fråga om hand, för att tillse att icke utfärdandet af sparmärken må stå en hvar öppet. Ty hvad innebär en dylik rörelse? Jo, helt enkelt utgifvandet af sedlar af skiljemyns valör. Men jag tror också att, innan man förhindrar en dylik rörelse, så är det skäl att staten må taga saken om hand och söka främja det onekligen viktiga syftemål, som en dylik rörelse afser att vinna.

Till de fördelar, som postsparbankerna ega, hör äfven den att de, såsom talaren på göteborgsbanken redan erinrat, åt sparbanksböckerna gifva en nationel karakter. Man kan göra sådana insättningar och uttagningar på hvilken postanstalt i riket som helst. Häruti måste ligga en stor fördel för den betydande del af vårt lands befolkning, som befinner sig på rörlig fot. Det är nemligen alldeles gifvet att den, som har arbete på annan ort, än der han är bosatt, för närvarande icke kan med fördel begagna sparbanken på den plats han arbetar, ty han måste alltid tänka på att han skall lemna den orten. Deremot måste det vara en fördel att han kan insätta sina penningar på närmaste postanstalt, med vetskap om att han får taga ut dem i sin hemort eller på hvilken annan plats som helst, utan afseende å den eller de postanstalter, der insättningarna blifvit gjorda. Detta måste — jag upprepar det — vara af särskild betydelse i vårt land, der en stor del af befolkningen för sin utkomst ofta byter om vistelseort. Vi veta ju, huru många unga män från skilda delar af landet arbeta i de norrländska skogarne, huru andra sysselsätta sig med fiske och sjöfart, hvilka yrken ock kräfva ombyte af vistelseort.

Det skäl, man här egentligen sökt framhålla mot postsparbanken, är det menliga inflytande den skulle utöfva på de redan befintliga



sparbankerna. Det har redan sagts, att detta fullt vederlägges af den erfarenhet man har från andra länder. Jag har också förut erinrat derom, att äfven dessa länder äro nog lyckliga att ega ett utbildadt och med förtroende omfattadt sparbankssystem. För att gå till ett sådant land, Italien, der postsparbank inrättades år 1876, således för 7 år tillbaka, må nämnas att antalet enskilda sparbanker der sedermera stigit från 282 till 358 jemte det att hos dem insatta medel ökats från 552 till 686 millioner lire eller francs. Det visar sig således att under dessa år, hvarunder postsparbanksinstitutionen verkat och dragit till sig växande belopp, de enskilda sparbankernas behållningar samtidigt ansenligt segrats. Precis samma erfarenhet har man från England och öfriga land, som tillegnat sig denna institution. Och ingenting kan vara naturligare. Det är gifvet, att postsparbankerna icke kunna, med hänsyn till räntegodtgörelsen, gifva samma fördelar som de andra bankerna. Här är förut sagdt, att den ränta, som postsparbanken hos oss kunde gifva, skulle utgöra 3,6 procent. Mine herrar, vi känna mer än väl, och reservanterna hafva fäst uppmärksamheten derpå, att våra sparbanker i allmänhet å insättningar bevilja 5 procent ränta och de, som icke göra det, lära väl icke i något fall betala mindre än  $4\frac{1}{2}$  procent. Det är tydligt att denna ränteskillnad måste verka derhän, att alla, som med fördel kunna använda sparbankerna, också fortfarande komma att göra det. Man behöfver således icke, såsom en ärad talare, frukta för att någon skulle komma att uppsäga sina i sparbankerna insatta penningar för att öfverflytta dem till postsparbanken, hvarigenom de förra sedermera skulle blifva nödsakade att till återbetalning säga upp de lån de utlemnat. Jag förstår icke huru man kan hafva så ringa förtroende för svenska folkets omdömesförmåga, att man kan förutsätta någonting sådant, som att de, som ega sparade medel, skulle uppsäga dem, der de få  $4\frac{1}{2}$  eller 5 procent ränta och sätta in dem, der de allenast erhålla 3,6 procent.

Nu kan man å andra sidan säga att, då denna postsparbank lem- nar så låg ränta, det är fara värdt, att inga penningar komma att der inflyta. Jo, det är just detta erfarenheten visar hafva blifvit förhållandet; ty äfven om räntan är lägre, inflyta penningar i postsparbanken och det beror derpå att, som jag förut sagt, de till väsentlig del härröra från sådana samhällslager, hvilkas behof de nuvarande sparbankerna icke kunna på ett nöjaktigt sätt betjena, eller, med andra ord: postsparbanken upphemtar hufvudsakligen just sådana medel, som eljest icke skulle blifva några besparingar. Det är följaktligen en fullkomligt ny grupp af besparingar, som kommer att uppstå, sedan postsparbanker bildats, och detta är ju icke något inträng på sparbankernas verksamhet. Tvärt om skall det inträffa, att, sedan behållningen i postsparbanken vuxit derhän, att räntan derå spelar någon roll, skola så väl till följd deraf som till följd af det maximum, hvarutöfver insättning i postsparbanken ej får ske, medlen så småningom komma att öfverflyttas till de enskilda sparbankerna. Långt ifrån således att de enskilda sparbankerna hafva något att frukta från postsparbankens sida, är jag fullt öfvertygad

*Om inrättan-  
de af en post-  
sparbank.  
(Forts.)*

Om inrättande af en postsparbank.  
(Forts.)

om att just denna postsparbank skall bilda nya tillflöden till sparbankerna. Skulle för öfrigt på en och annan ort, der den nu befintliga sparbanken icke betjenar allmänheten på det sätt, som är önskvärdt, inrättandet af en postsparbank föranleda dertill, att äfven den enskilda sparbanken tvingades att ordna sin verksamhet på ett för allmänheten mera gagnande sätt, så tror jag icke att den, som intresserar sig för sparsamhet och anser de enskilda sparbankerna endast såsom medel härför, men icke såsom mål, skall kunna misstycka, om postsparbanken genom den konkurrens, som genom dess inrättande uppstår, i någon mån bidrager äfven till de gamla sparbankernas utveckling och tidsenliga anordning.

Sedan jag nu afhandlat denna sida af saken, torde jag få vända mig emot den reservant, som anser närmare utredning erfordras och som yrkar uppskof på den grund att behofvet af en postsparbank ej kan anses så öfverhängande, att dermed icke kan anstå i afbidan på en dylik utredning. Då jag läste hans reservation, erinrade jag mig den gamla satsen, att begäran om en utredning ofta icke är något annat än en artig form för afslag. Jag har också i den ärade reservantens yrkande funnit idel artighet och finner mig så mycket mera befogad att i reservationen se ett beslöjdadt afslag, som han sjelf erkänner sig mycket väl inse det vara omöjligt att på förhand uppgöra någon fullt tillförlitlig beräkning öfver kostnaderna för postsparbankens organisation och förvaltning eller att med full säkerhet beräkna till hvilket belopp de innestående medlen minst måste uppgå, för att postsparbanken skall kunna bära sina utgifter. Detta är en fullkomligt riktig erinran af reservanten, men det oaktadt har han ansett att man på förhand bort uppgöra en utredning och dervid uppgöra approximativa beräkningar under olika förutsättningar. Ja, mine herrar, anser man dylika utredningar vara erforderliga och skall man dervid beakta alla möjliga omständigheter, då löpa vi verkligen fara att drunkna i utredningar, ty man kan göra tusentals kalkyler och förutsättningar, men hvilken glädje man skulle få deraf, kan jag icke förstå. Det finnes deremot saker, der man icke på förhand behöfver verkställa dylika detaljutredningar, ty utredningen gör sig sjelf på annan väg, och detta är just förhållandet med förevarande sak.

Först och främst är nemligen härvidlag att märka, att man har utlandets exempel framför sig, att postsparbanker derstädes mycket snart visat, att de ej allenast kunna bära förvaltningskostnaderna, utan äfven dertill gifva öfverskott. Dessa öfverskott hafva i olika länder användts på olika sätt, men alltid i syfte att befrämja sparsamhet.

Jag har just för några dagar sedan erhållit den senaste årsredogörelsen från Belgiens postsparbank, som visar hurusom de öfverskott, som der uppstått, användts till uppmuntran i form af premier för insättarne. Dertill kommer vidare att det ligger i sakens natur, då postsparbanken icke kommer att betala mer än 3,6 procent på der insatta medel, att skillnaden mellan in- och utlåningsräntan snart skall betäcka förvaltningskostnaden. Dessa kostnader vid de utländska postsparbankerna variera mellan något öfver  $\frac{1}{2}$  och ända ned till

$\frac{1}{4}$  procent, och någon rimlig grund finnes ej att antaga det förvaltningskostnaderna här i landet skulle ställa sig högre.

Vid sådant förhållande hemställer jag, huruvida herrarne verkligen kunna hysa någon oro för att icke postsparbankens tillgångar kunna förvaltas så, att denna anstalt kommer att bära sig. Ränteskilnaden har af komitén beräknats med visshet uppgå till en half procent, men jag är fullkomligt öfvertygad, att det icke skall möta några svårigheter att förränta de insatta medlen så, att ränteskilnaden mellan den ränta, postsparbanken uppbar, och den ränta, hvarefter insättarne skola godtgöras, kan uppgå till åtminstone nära  $\frac{3}{4}$  procent, och då måste ju mer än tillräckliga medel finnas för bistridande af förvaltningskostnaden.

Vidare bör man bemärka, att det för denna nya institution icke behöfver tillskapas någon särskild personal i orterna, ty det är samma personer, som arbeta för postverkets ändamål, som skola sköta äfven dessa göromål, och för det ökade besväret i följd af postsparbanksgöromålen skall denna personal icke aflönas med annat än en tantième. Såsom herrarne veta, har komitén föreslagit, att ersättningen skulle utgå med 2 öre för hvarje insättning och derutöfver en tiondels procent å det belopp, som under året blifvit vid postanstalten insatt. Huru stor denna tantième kan blifva, kan naturligtvis icke på förhand beräknas, innan man vet, huru stor insättningen under året blir, och i huru många poster den kommer att fördela sig, men gifvet är, att storleken af en dylik tantième är helt och hållet beroende af i hvad mån banken kommer att anlitas, så att den ej kommer att uppgå till större belopp, utan att insättningarnes summa blir stor, men i det fallet är det ju ingen, som misströstar om bankens förmåga att bära sig.

En annan kostnad, som kommer att uppstå, om förslaget antages, är kostnaden för centralförvaltningen. Der hade det naturligtvis kunnat låta sig göra att, om man så ansett lämpligt, framlägga ett förslag till stat för denna centralförvaltning. Men regeringen har med flit underlåtit att göra detta, emedan regeringen velat begynna med en ringa början, för att sedan låta denna förvaltning utveckla sig endast i den mån anstalten anlitas. Regeringen har icke velat för detta ändamål inrätta något nytt embetsverk, icke velat anställa en enda tjänsteman på fast stat, utan endast ifrågasatt att man skulle tills vidare, i den mån det visar sig för arbetets fortgång behöfligt, på förordnande anställa några personer, och låta dem undfå ersättning efter måttet af deras arbete. Icke heller denna anordning bör kunna väcka några betänkligheter mot förslaget.

Återstår slutligen den kostnad, som belöper på anskaffande af skrifmaterial, motböcker, sparmärken med mera dylikt, som är nödvändigt för att anstalten skall kunna utöfva sin verksamhet. Ja, mine herrar, jag hemställer nu, i händelse man är öfvertygad om gagneligheten af det företag, som är i fråga, om någon förnuftig meniska kan rygga tillbaka för de kostnader, som blifva nödvändiga för anskaffande af de materialier, af hvilka anstalten skall betjena sig. Jag tror icke det kan vara skäl att ur den synpunkten uppställa nå-

*Om inrättande af en postsparbank.*  
(Forts.)

Om inrättande af en postsparbank.  
(Forts.)

gra invändningar. Det är ju gifvet, att dessa kostnader, då man från bröjan skall lägga upp förråd af dessa materialier, skola det första och kanske äfven det andra året icke kunna blifva så alldeles obetydliga. Men hvad betyder väl det? Det kan icke lida något tvifvel att efter 5-6 år postsparbanksinstitutionen är i stånd att icke blott bära sig, utan äfven återgälda de förskott, som den uppburit af postverket, och då hemställer jag, om det kan anses medföra någon olägenhet att postverket lemna dessa förskott, i synnerhet då man besinnar, att dess ställning under de senare åren varit synnerligen gynsam, i hvilket afseende jag särskildt ber att få erinra om att dess behållning förra året öfversteg 800,000 kronor och att det i Statskontoret har en reservfond, som för närvarande närmar sig 1,100,000 kronor. Det kan då icke, mine herrar, vara någon betänklighet vid att, äfven om kostnaderna de första åren skulle uppgå till 40 eller 50, ja, låt vara 60 tusen kronor om året, låta postverket förskjuta dem. Behovet af tillskott kommer naturligtvis med hvarje år att sjunka, och om några få år är postsparbanksinrättningen med all säkerhet i tillfälle att ej endast bära sig, utan äfven återbära dessa förskott. Vill man, så kan man ju derjemte fordra att de skola återgäldas med ränta, det skall för visso icke möta någon svårighet. Men den bästa ränta, postsparbanken kommer att lemna, är emellertid den välgörande verkan, som den onekligen kommer att inom landets alla delar utöfva för främjande af sparsamhet, och dervid hafva såsom redan blifvit antydtt, dessa postsparbanker sin särskilda betydelse i det afseendet att de tränga djupt ned i samhällslagren, att de fylla en lucka i vårt nuvarande system af sparanstalter och öppna nya sådana för de klasser af samhället, hvilka icke alltid med full fördel kunna betjena sig af de nuvarande sparbankerna, och behjertar man denna sida af saken, hoppas jag att Kammaren icke skall tveka att lemna sin medverkan till att bringa institutionen till stånd.

Den vidare öfverläggningen i förevarande ämne uppsköts till kl. 7 e. m., då detta sammanträde, enligt derom utfärdadt anslag, komme att fortsättas; och åtskildes Kammarens ledamöter kl.  $\frac{3}{4}$  3 e. m.

In fidem

H. A. Kolmodin.